

Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas
Nijverheidsstraat 26-38
1040 Brussel
Tel. 02/289.76.11
Fax 02/289.76.09

COMMISSIE VOOR DE REGULERING VAN DE ELEKTRICITEIT EN HET GAS

STUDIE

(F)060306-CDC-534

over

‘de geplande concentratie tussen Gaz de France en Suez’

gedaan met toepassing van artikel 23, § 2, tweede lid, 2°, van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt en artikel 15/14, § 2, tweede lid, 2°, van de wet van 12 april 1965 betreffende het vervoer van gasachtige producten en andere door middel van leidingen

6 maart 2006

STUDIE

De COMMISSIE VOOR DE REGULERING VAN DE ELEKTRICITEIT EN HET GAS (CREG) heeft op 27 februari 2006 een faxbericht ontvangen van de kabinetschef van de Minister van Economie, Energie, Buitenlandse Handel en Wetenschapsbeleid waarin de CREG gevraagd wordt een analyse te maken van de impact van de fusie tussen Gaz de France en Suez op de Belgische markt.

Overeenkomstig artikel 23, § 2, tweede lid, 2°, van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt artikel 15/14, § 2, tweede lid, 2°, van de wet van 12 april 1965 betreffende het vervoer van gasachtige producten en andere door middel van leidingen, dient de CREG op eigen initiatief of op verzoek van de minister bevoegd voor energie of van een gewestregering onderzoeken en studies uit te voeren in verband met de elektriciteitsmarkt, respectievelijk de aardgasmarkt. Een studie over de impact van een concentratie tussen twee ondernemingen op de elektriciteits- en aardgasmarkt valt ontegensprekelijk hieronder. Een dergelijke studie gebeurt op eigen initiatief van de CREG, op verzoek van de minister bevoegd voor energie of op verzoek van een gewestregering. Het voormelde faxbericht van 27 februari 2006 gaat uit van de kabinetschef van de minister bevoegd voor energie. Hoewel dit faxbericht aldus niet aan het voorschrift van de elektriciteits- en gaswet beantwoordt, heeft de CREG besloten de gevraagde studie toch uit te voeren. De CREG kan immers op eigen initiatief studies uitvoeren. Bovendien heeft de CREG op 27 februari 2006 bij brief de Minister van Economie, Energie, Buitenlandse Handel en Wetenschapsbeleid om informatie gevraagd die zij nodig acht te kennen voor het uitvoeren van de gevraagde studie. De CREG gaat ervan uit dat de Minister van Economie, Energie, Buitenlandse Handel en Wetenschapsbeleid van haar brief van 27 februari 2006 kennis heeft genomen en stelt vast dat hij de studieaanvraag vervat in het faxbericht van 27 februari 2006 niet ingetrokken heeft.

Aldus heeft de CREG aan de Minister van Economie, Energie, Buitenlandse Handel en Wetenschapsbeleid bij brief van 27 februari 2006 gevraagd naar de precieze inhoud van de afspraken gemaakt tussen de Belgische federale Regering en Suez naar aanleiding van het overnamebod van Suez op Electrabel (de zogenaamde *Pax electrica*).

In antwoord hierop ontving de CREG bij brief van 28 februari 2006 van de kabinetsdirecteur van de Minister een kopij van de notificaties van de vergaderingen van het Overlegcomité Federale Regering – Gemeenschaps- en Gewestregeringen van 7 september en 11 oktober 2005 omtrent deze afspraken. Deze notificaties geven zelf geen op zichzelf staande informatie over de inhoud van de bedoelde afspraken, maar refereren aan andere documenten die niet bijgevoegd waren.

Op 28 februari 2006 herformuleerde de CREG haar verzoek om informatie betreffende de afspraken gemaakt tussen de Belgische federale Regering en Suez naar aanleiding van het overnamebod van Suez op Electrabel. Bij het finaliseren van de onderhavige studie heeft de CREG op dit verzoek geen enkel antwoord gekregen.

Op 27 februari 2006 richtte de CREG ook een schrijven aan de Algemene Directeur van Suez met het verzoek om een kopij van het businessplan betreffende de aangekondigde concentratie tussen Suez en Gaz de France aan de CREG over te maken of, indien dit plan nog niet gefinaliseerd zou zijn, de meest recente voorlopige versie ervan.

Op 1 maart 2006 ontving de CREG hierop een brief van de Algemene Directeur van Suez met een kopij van de presentatie die Suez en Gaz de France op 28 februari 2006 gegeven hebben aan een vergadering met financiële analisten. In zijn brief stelde hij dat het hem onmogelijk is enige businessplan, zelfs niet een samenvatting ervan, ter beschikking te stellen omdat nog een reeks voorwaarden moeten worden bepaald en de raden van bestuur van de beide betrokken ondernemingen zich nog niet hebben uitgesproken over de modaliteiten van een fusie, noch over het strategisch plan.

Op 27 februari 2006 vroeg de CREG bij brief aan de Algemene Directeur van SPE naar het eventuele businessplan in definitieve versie of, indien deze nog niet zou bestaan, de meest recente voorlopige versie ervan opgesteld ingevolge de geplande concentratie tussen Suez en Gaz de France. Deze laatste onderneming is immers één van de hoofdaandeelhouders van SPE. Indien dergelijk businessplan niet zou bestaan, vroeg de voormelde brief van de CREG van 27 februari 2006 aan SPE te bevestigen dat de geplande concentratie tussen Suez en Gaz de France geen impact had op de aandeelhoudersstructuur van SPE.

Bij brief van 1 maart 2006 antwoordde de Algemene Directeur van SPE dat de aankondiging van de bedoelde concentratie momenteel geen impact heeft op de aandeelhoudersstructuur van SPE. Hij beloofde tegelijk dat hij de CREG op de hoogte zal brengen en haar de nodige documenten zal bezorgen indien deze fusie tot stand zou komen en zou leiden tot een verandering in de aandeelhoudersstructuur van SPE.

Het faxbericht van 27 februari 2006 vanwege de kabinetschef van de Minister van Economie, Energie, Buitenlandse Handel en Wetenschapsbeleid verzoekt de CREG tegen 6 maart 2006 haar studie over te maken aan de Minister. De CREG begrijpt dat de Minister tegen 6 maart 2006 over de gevraagde studie wenst te beschikken daar er in de week van 6 maart 2006 een contact op hoog niveau tussen de Belgische federale Regering enerzijds en Gaz de France en Suez anderzijds, dit zijn de ondernemingen die van plan zijn te fusioneren met elkaar, gepland is.

De onderhavige studie is aldus binnen een uiterst kort tijdsbestek opgesteld en beperkt zich tot een eerste analyse van de aangekondigde concentratie tussen Gaz de France en Suez op basis van de informatie die de CREG binnen dit korte tijdsbestek heeft kunnen verzamelen. De informatie waarover de CREG beschikt betreffende de concentratie tussen Suez en Gaz de France, bestaat enkel uit de bovenvermelde publieke presentatie van 28 februari 2006 haar overgemaakt door de Algemene Directeur van Suez.

Het Directiecomité van de CREG heeft daarom beslist om de onderhavige studie goed te keuren op zijn vergadering van 6 maart 2006.

Wegens het korte tijdsbestek heeft het Directiecomité van de CREG de onderhavige studie niet voorafgaand aan het overmaken ervan aan de Minister van Economie, Energie, Buitenlandse Handel en Wetenschapsbeleid, voor advies kunnen voorleggen aan de Algemene Raad van de CREG.

////

DE GEPLANDE FUSIE TUSSEN GAZ DE FRANCE EN SUEZ

1. Nauwelijks een week nadat het Italiaanse Enel zijn interesse kenbaar maakte voor Suez-dochter Electrabel, kondigden Suez en Gaz de France op zaterdag 25 februari 2006 hun onderlinge fusie aan. Het tijdstip van de voltooiing van de fusie is gepland voor het laatste kwartaal van 2006. In april 2006 zou de operatie aangemeld worden bij de Europese Commissie en de andere bevoegde autoriteiten.

Voorafgaand aan de samensmelting zal een uitzonderlijk Suez-dividend van 1 euro per aandeel worden uitgekeerd. De fusie zelf vindt plaats via een een-voor-een aandelenruil. De Franse overheid houdt een direct belang van 34 à 35 % aan in de nieuwe groep, en is daarmee meteen de hoofdaandeelhouder. Groupe Bruxelles Lambert (GBL) wordt de op een na belangrijkste aandeelhouder met een belang van ongeveer 4%. De nieuwe groep zal bestuurd worden door een tandem bestaande uit Gérard Mestrallet en Jean-François Cirelli, voormalige topmannen van Suez en Gaz de France respectievelijk. Het beleid zal gestoeld zijn op een gemeenschappelijk akkoord en streven naar gelijkheid tussen elk van beide groepen.

De fusie zou volgens de betrokkenen tegen 2009 een synergie van 500 miljoen euro per jaar voor belastingen moeten opleveren, zonder verlies van tewerkstelling. De nieuwe groep zou in totaal 5,6 miljoen elektriciteitsklanten en 14,6 miljoen gasklanten bedienen¹.

De samensmelting maakt van de groep een van de grootste spelers ter wereld op het vlak van energie. De fusie bombardeert de groep meteen tot wereldleider in de LNG-markt. Hij wordt de belangrijkste aankoper en leverancier van aardgas in Europa. Tevens zal hij in Europa het grootste vervoers- en distributienet van de gasmarkt onder zijn vleugels hebben. Bovendien neemt de nieuwe groep de vijfde plaats in op de lijst van belangrijkste elektriciteitsproducenten in Europa, met een totale geïnstalleerde productiecapaciteit van 58 GW. In Frankrijk en de Benelux wordt Suez/GdF de nummer één van de gasmarkt en de nummer twee op de elektriciteitsmarkt.

¹ Gebaseerd op cijfers van einde 2004.

Relevante markt

Aardgas

2. Uit de beslissingspraktijk van de Europese Commissie, bevestigd in haar *Preliminary Report* van 16 februari 2006 betreffende haar *Sector Inquiry under Art 17 Regulation 1/2003 on the gas and electricity markets* (hierna : *Preliminary Report (2006)*), blijkt dat hoogcalorisch aardgas (H-gas) en laagcalorisch aardgas (L-gas) een afzonderlijke productmarkt uitmaken^{2 3}.

Voor elk van deze producten dient een onderscheid te worden gemaakt tussen meerdere activiteiten, waaronder groothandel, vervoer, distributie en levering. Het is belangrijk op te merken dat de Europese Commissie met groothandel refereert aan de aankoop van aardgas rechtstreeks van de aardgasproducenten en niet aan groothandelaars die het aardgas aangekocht bij een aardgasproducent, op groothandelniveau doorverkopen aan andere leveranciers. Het is evenwel niet duidelijk of de Europese Commissie deze vorm van groothandel begrijpt onder het begrip "levering".

Wat de geografische markt voor aardgas betreft, stelt de Europese Commissie dat deze ruimer kan zijn dan een nationale markt, zeker voor de groothandel en voor doorvoer, alsook voor LNG-infrastructuur. Opgemerkt moet echter worden dat in haar *Preliminary Report (2006)* de Europese Commissie de activiteiten groothandel en doorvoer onderzoekt op het niveau van de nationale markten. Voor de levering van aardgas is de Europese Commissie eenduidig : de relevante geografische markt is nationaal van dimensie. De dimensie van de relevante geografische markt voor het vervoer en de distributie van aardgas valt samen met het land of de regio gedekt door het betrokken netwerk wanneer dit netwerk in handen is van één enkele onderneming in een land of een regio.

² Er is geen gevestigde beslissingspraktijk van de Europese Commissie over LNG en haar *Preliminary Report (2006)* *Preliminary Report (2006)* handelt hier niet over LNG. Het valt niet uit te sluiten dat LNG een afzonderlijke productmarkt uitmaakt enkel voor wat betreft de vervoersinfrastructuur (LNG-terminal).

³ In haar studie betreffende de concurrentie op de L-gasmarkt stelde de CREG afzonderlijke productmarkten vast voor L-gas en H-gas (Studie (F)040617-CREG-313 van 17 juni 2004).

Gelet op het beperkte tijdsbestek volgt de onderhavige studie de aanpak van de Europese Commissie in haar *Preliminary Report (2006)* om de nationale markten voor de verschillende activiteiten en voor beide soorten aardgas als relevante geografische markten te gebruiken.

Elektriciteit

3. Inzake elektriciteit is de beslissingspraktijk van de Europese Commissie, zoals bevestigd in haar *Preliminary Report (2006)*, zeer eenduidig. Elektriciteit wordt veelal als een homogeen product beschouwd ; bij een eventuele verdere uitsplitsing wordt een onderscheid gemaakt tussen basis- en piekcapaciteit. De activiteiten die een afzonderlijke markt uitmaken zijn de productie/groothandel⁴, de transmissie, de distributie en de levering van elektriciteit. De relevante geografische markt heeft steeds een nationale dimensie. De onderhavige studie volgt dan ook deze zeer eenduidige beslissingspraktijk van de Europese Commissie.

Marktaandelen

4. Bij de beoordeling van een concentratie houdt de Europese Commissie rekening met “de marktpositie van de betrokken ondernemingen, hun economische en financiële macht, de keuzemogelijkheden van leveranciers en afnemers, hun toegang tot voorzieningsbronnen en afzetmarkten, het bestaan van juridische of feitelijke hinderpalen voor de toegang tot de markt (...)”⁵. Voor de bepaling van de marktpositie en de financiële en economische macht, kijkt de Europese Commissie naar de volledige groep waartoe de betrokken ondernemingen behoren. Daarbij is het niet nodig dat de participatie van de groepen in de relevante marktspelers 100% bedraagt.

⁴ De Europese Commissie maakt een onderscheid tussen productie en groothandel. Voor deze studie worden beide samen behandeld omdat door de sterke verticale integratie tussen productie/groothandel en levering en het daaruit voortvloeiende gebrek aan transparantie, het onderscheid onmogelijk te maken is in de feiten.

⁵ Verordening (EG) Nr. 139/2004 van de Raad van 20 januari 2004 betreffende de controle op concentraties van ondernemingen, *Pb. E.G.*, 29 januari 2004 (hierna “concentratieverordening”).

Figuur 1 geeft een overzicht van de groep Suez en de groep Gaz de France met aanduiding van de belangrijkste ondernemingen behorend tot één van beide groepen actief in de gas- en elektriciteitsmarkt in België, alsook van Electricité de France. Wat het meest opvalt in figuur 1 is het verschil in aandeelhouderstructuur tussen Elia, de transmissienetbeheerder, en Fluxys (en onrechtstreeks Fluxys LNG). Waar het aandeelhouderschap van de groep Suez in Elia momenteel 27,45 % bedraagt, bedraagt het aandeelhouderschap van de groep Suez in Fluxys 57,25 %.

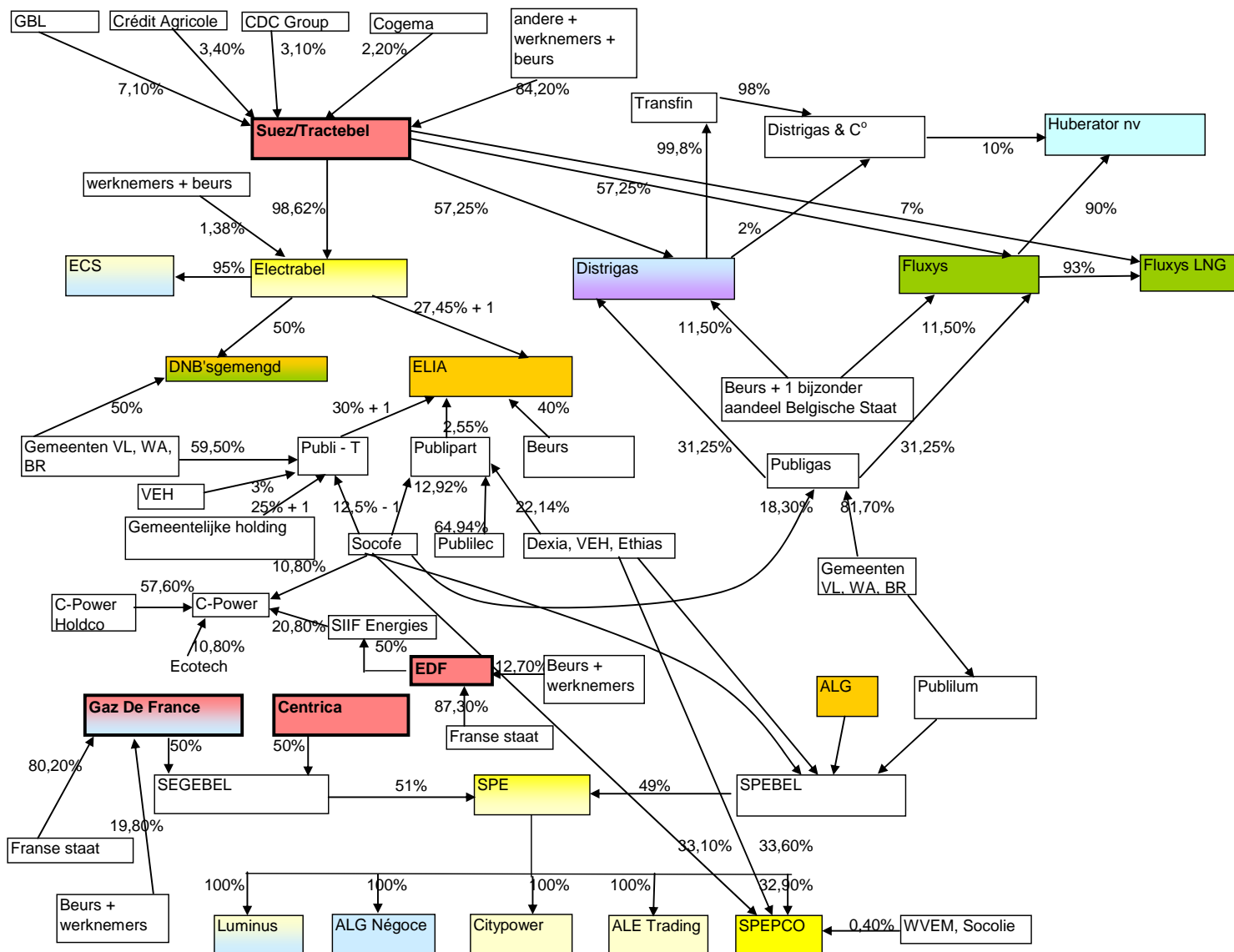
5. Uit figuur 1 valt verder op dat na de fusie tussen Suez en Gaz de France, de Franse Regering onrechtstreeks meerderheidsaandeelhouder in Fluxys zal worden en aldus controle zal uitoefenen over de uitbouw van de basisinfrastructuur voor het aardgasvervoer van een ander land, namelijk België. Zolang Electrabel haar blokkeringsminderheid in Elia behoudt, zal op dezelfde manier de Franse Regering controle kunnen uitoefenen over de uitbouw van het Belgische transmissienet. Dezelfde opmerking geldt voor de investeringen in de productie-eenheden voor elektriciteit, inclusief de kerncentrales in België en de daaraan verbonden zogenaamde nucleaire provisies aangelegd voor de ontmanteling van de kerncentrales. Deze vaststelling beoogt niet de aanzet te zijn tot een pleidooi voor enig protectionisme. Het beoogt enkel de aandacht erop te vestigen dat elke regering van een land, die zijn taak ter harte neemt, steeds het eigen nationaal belang zal nastreven, zelfs als dit nadelig is voor het nationaal belang van een ander land. Anders gesteld, indien er zouden keuzes moeten gemaakt worden tussen de bevoorradingszekerheid van België en deze van Frankrijk, dient men zich er steeds aan te verwachten dat de Franse Regering zal kiezen voor de Franse bevoorradingszekerheid, zelfs als dit zou leiden tot bevoorradingsproblemen in België.

Ook op andere vlakken dan de bevoorradingszekerheid, zoals werkgelegenheid, zijn keuzes soms mogelijk ten nadele van België. Met dit laatste pleit de CREG niet voor enig protectionisme om de Belgische tewerkstelling te bevorderen. De CREG wil er alleen op wijzen dat investeren in meer concurrentie in België meestal hand in hand gaat met meer tewerkstelling in België. Een eerste voorbeeld (vertrouwelijk). Hiermee verliest België niet alleen een opportuniteit voor meer tewerkstelling, maar ziet België dat de hub van Zeebrugge relatief wordt verzwakt wat dan weer negatief is voor de bevordering van de concurrentie. Een tweede voorbeeld betreft de doorvoer van aardgas. Door de aangekondigde fusie komt de hele

doorvoercapaciteit in handen van de groep Suez – Gaz de France. Indien zij zouden investeren in bijkomende doorvoercapaciteit, zou deze ook moeten worden aangeboden aan hun concurrenten (bijvoorbeeld Electricité de France) die hen dan concurrentie zou kunnen aandoen op niet alleen de Franse, maar ook de Belgische aardgasmarkt. De uitbreiding van de doorvoercapaciteit doorheen België lijkt nochtans volledig het algemeen belang van België te dienen. Niet alleen zou het de concurrentie op de Belgische aardgasmarkt bevorderen (het doorgevoerde aardgas kan “onderweg” afgezet worden in België, rechtstreeks of onrechtstreeks, dit via heruitvoer van Frankrijk naar België), maar ook de hele economie van ons land (bijvoorbeeld in termen van werkgelegenheid).

Bij dit alles mag men zich niet blind staren op het engagement aangekondigd door Suez en Gaz de France waarin ze aankondigen om de *Pax electrica* volledig te zullen honoreren, waaronder in het bijzonder hun engagement om de capaciteit van de LNG-terminal te Zeebrugge te verdubbelen. De werken voor de verdubbeling van de capaciteit van de LNG-terminal te Zeebrugge zijn reeds opgestart ; hierdoor is het bedrijfseconomisch nagenoeg een onomkeerbare zaak geworden omdat een stopzetting van deze werken de nieuwe groep enorm veel zou kosten. Waar de onderhavige studie op doelt, is niet de huidige verdubbeling van de capaciteit van de LNG-terminal te Zeebrugge (want dit is reeds verworven), maar wel latere investeringen in de verdere uitbouw van de LNG-terminalingactiviteiten in België, alsook in andere, nog niet geplande investeringen in heel de vervoersinfrastructuur voor aardgas en elektriciteit.

Figuur 1 – Structuur van de groepen Suez, Gaz de France en Electricité de France

- internationale groep
- productie elektriciteit
- levering elektriciteit
- transport/distributie elektriciteit
- groothandel gas
- levering gas
- transport/distributie & opslag gas
- trading facilititeit gas

6. Tabel 1 herneemt voor elk van beide groepen de ondernemingen actief in de aardgasmarkt met aanduiding van hun marktaandelen in de diverse productmarkten in België voor 2004 (2005 voor de groothandelsmarkt).

Tabel 1 – Marktaandeel van de groep Suez en de groep Gaz de France in de Belgische aardgasmarkt in 2004 (in %)

	fysieke groothandel*		vervoer**	distributie	Levering
	H-gas	L-gas			
Suez	84,37 (Distrigas)	88,21 (Distrigas)	100 (Fluxys + Fluxys LNG + Distrigas & Co)	76 (gemengde distributie- netbeheerders)	86,3 (Distrigas + ECS)
Gaz de France	9,82 (GdF)	11,79 (GdF)	0	0	7,2 (GdF + Luminus + ALG Négoce)
Totaal (na fusie)	94,19	100	100	76	93,5

* Exclusief zuivere trading op de gashub.

** De getallen weergegeven in deze kolom betreffen het marktaandeel van Fluxys, Fluxys LNG en Distrigas & Co. Zij geven niet de aandelenparticipatie van de groep Suez weer in deze ondernemingen. De aandelenparticipatie van de groep Suez bedraagt 57,25 % in Fluxys, 7 % rechtstreeks en 93 % onrechtstreeks (via Fluxys) in Fluxys LNG en onrechtstreeks 100 % in Distrigas & Co (via Distrigas, waarvan 57,25 % van de aandelen in handen zijn van Suez).

Bronnen: CREG + *Marktstatistieken: De ontwikkeling van de elektriciteits- en aardgasmarkten in België, Jaar 2004*. Gemeenschappelijke publicatie van CREG, VREG, CWaPe & IBGE-BIM. Cijfers groothandel: 2005

Tabel 1 toont aan dat de groep Suez op zich een zeer dominante positie inneemt op de verschillende aardgasmarkten in België. Door de fusie van deze groep met Gaz de France, die de tweede belangrijkste marktspeeler op de Belgische aardgasmarkt is, wordt deze al zeer dominante positie nog verder versterkt. Op de groothandelsmarkt voor L-gas zal de groep na de fusie een waar monopolie vormen ; inzake H-gas beschikt ze met meer dan 94 % bijna over een monopoliepositie.

In afgeleide hiervan leggen de groepen Suez en Gaz de France nagenoeg volledig beslag op het gebruik van het Fluxys-vervoersnet.

- Aldus gebruikt Distrigas [vertrouwelijk] % van de LNG-*peak-shaving*installatie te Zeebrugge (Dudzele). De ondergrondse opslag te

Loenhout wordt voor [vertrouwelijk] % gebruikt door Distrigas en voor de resterende [vertrouwelijk] % door Gaz de France. [vertrouwelijk]⁶

- Specifiek voor de L-gasmarkt is er voor de komende twee jaar enkel conditionele ingangscapaciteit voor handen op het ingangspunt Blaregnies. Deze capaciteit is conditioneel omdat ze enkel kan aangewend worden indien er in Blaregnies fysische uitvoer naar Frankrijk is. Het aardgas kan namelijk fysisch enkel in één richting stromen en dit is van België naar Frankrijk (= uitvoer). Het gebruik van Blaregnies als ingangspunt mag dus de fysische gasstroom niet omkeren en dient dus steeds kleiner dan of gelijk aan de uitvoer te zijn. Wie dus de uitvoer controleert, stuurt ook de beschikbare instroom. De uitvoer van L-gas naar Frankrijk is volledig in handen van Gaz de France. Aangezien ook de volledige ingangscapaciteit in Poppel door Distrigas n.v. en Gaz de France worden gereserveerd, kan men stellen dat door de fusie de volledige toevoer van de Belgische L-gasmarkt voor 100% wordt gemonopoliseerd.
- Ook voor de H-gasmarkt is het aanbod van invoercapaciteit zeer beperkt. In dit kader wordt verwezen naar de volgende winterperiode (01/2007 en 02/2007), waar er geen enkele vaste ingangscapaciteit meer beschikbaar is voor de Belgische markt.
- Wat betreft de transit-capaciteit heeft de fusie tot gevolg dat alles, zowel voor H- als voor L-gas, in handen komt van het door de fusie ontstane concern Suez/GdF.

Wat betreft het marktaandeel op het tradingplatform van Zeebrugge bedroeg de totale activiteit van spelers behorend tot de nieuwe groep (tussen 20 en 30 %) in 2005. Ondanks het feit dat meer dan veertig partijen op dit tradingplatform actief zijn, is de ontwikkeling ervan de laatste jaren gestagneerd, omwille van specifieke problemen waarmee hij kampt. Zo wordt de toegang tot de hub in de praktijk bemoeilijkt doordat de capaciteit op de doorvoerpijplijn VTN-RTR die de toegang verzorgt, gecontroleerd wordt door Distrigas & Co, een filiaal van Distrigas. Ook de

⁶ Vanaf [vertrouwelijk] 2007 zal een verdubbeling van de capaciteit van de terminal en een herverdeling plaatsvinden. Vanaf dan zal de groep 50 % van de capaciteit in handen houden.

kwaliteitseisen gesteld aan het aardgas, maken dat een deel van het H-gas (vooral Algerijns aardgas en in theorie ook Noors aardgas) niet kan verhandeld worden op de hub. Daarbij komt nog een gebrek aan vervoerscapaciteit vanuit Nederland naar België. Deze specifieke problemen hebben tot gevolg dat de prijs op de hub volledig is losgekoppeld van deze in Nederland. Tijdens de winter 2005-2006 bedroegen de aardgasprijzen op de hub te Zeebrugge soms meer dan het dubbele van de aardgasprijzen in Nederland. Het feit dat meer en meer leveringscontracten aan grootverbruikers gebonden zijn aan de evolutie van de prijs op de hub, leidt tot een aantal nefaste gevolgen voor de Belgische economie : de Belgische ondernemingen zijn benadeeld ten opzichte van de Nederlandse, of nog sommige ondernemingen verkiezen te investeren in Nederland in plaats van in België.

7. Tabel 2 geeft de marktaandelen weer van de ondernemingen van de groep Suez en de groep Gaz de France voor elk van de activiteiten op de Belgische elektriciteitsmarkt in 2004. Tabel 2 houdt geen rekening met mogelijke concurrentie ingevolge invoer via de koppelverbindingen of via de veiling van *virtual power plants* (VPP's) welke laatste werd opgelegd door de Raad voor de mededinging op 4 juli 2003 in het raam van de concentratie tussen ECS en de gemengde intercommunales actief in de distributie van elektriciteit.

Tabel 2 biedt hetzelfde beeld voor de elektriciteitsmarkt als tabel 1 voor de aardgasmarkt. Zo de gefuseerde groep al niet over een volledig monopolie beschikt (namelijk voor de transmissie van elektriciteit), beschikt ze over een zeer dominante positie van meer dan 92 % inzake de productie en levering van elektriciteit. Tabel 2 geeft echter een overschatting van de dominante positie op de productiemarkt doordat ze geen rekening houdt met de koppelverbindingscapaciteit en met de VPP's.

Tabel 2 – Marktaandeel van de groep Suez en de groep Gaz de France in de Belgische elektriciteitsmarkt in 2004 (in %) – exclusief koppelverbindingscapaciteit en VPP's

	productie/groothandel (in MW)	transmissie*	distributie	levering (in MWh)
Suez	83 (Electrabel)	100 (Elia)	78 (gemengde distributie- netbeheerders)	78,8 (Electrabel + ECS)
Gaz de France	10 (SPE) <1 (SPEPCO)	0	0	9,0 (Luminus + Citypower+ ALE Trading + SPE)
Totaal (na fusie)	93	100	78	87,8

* De getallen weergegeven in deze kolom betreffen het marktaandeel van Elia. Zij geven niet de aandelenparticipatie van de groep Suez weer in deze onderneming. De aandelenparticipatie van de groep Suez bedraagt onrechtstreeks 27,45 % (via Electrabel) in Elia.

Bronnen: CREG + *Marktstatistieken: De ontwikkeling van de elektriciteits- en aardgasmarkten in België, Jaar 2004*. Gemeenschappelijke publicatie van CREG, VREG, CWaPe & IBGE-BIM, websites Electrabel, SPE en BFE

Tabel 3 houdt wel rekening met de concurrentie vanuit het buitenland via het gebruik van de koppelverbindingen van België met haar buurlanden, alsook met de concurrentie mogelijk gemaakt via de VPP's. Men moet echter blijven vaststellen dat, zelfs wanneer andere ondernemingen de volledige koppelverbindingscapaciteit voor zich kunnen verwerven (scenario 1), de fusie het marktaandeel van de groepen Suez en Gaz de France doet stijgen tot 69 à 74% - afhankelijk van het seizoen - wat nog steeds op een sterk dominante positie wijst. Hierbij moet worden opgemerkt dat scenario 1 ook wordt benaderd wanneer het volume van de import van het fusiebedrijf wordt geneutraliseerd door het volume van de export (netting). Anderzijds is het vrij onwaarschijnlijk dat de groep Suez – Gaz de France geen enkel gebruik zal maken van de invoermogelijkheden vanuit Frankrijk naar België (of Nederland). Bovendien kan de vraag gesteld worden of de andere marktspelers de beschikbare capaciteit volledig zullen gebruiken – indien niet, zal dit het marktaandeel van de nieuwe groep nog doen toenemen. De realiteit zal zich dus vinden in een marktaandeel tussen dat van de twee scenario's.

Tabel 3 – Marktaandeel van de groep Suez en de groep Gaz de France in de Belgische elektriciteitsmarkt, in 2004 (in %) – inclusief koppelverbindingscapaciteit en VPP's

	productie/groothandel (in MW)		transmissie***	distributie	levering (in MWh)
	scenario 1*	scenario 2**			
Suez	63 (W) – 66 (Z) (Electrabel)	72 (W) – 75 (Z) (Electrabel)	100 (Elia)	78 (gemengde distributie- netbeheerders)	78,8 (Electrabel + ECS)
Gaz de France	10 (W) – 10 (Z) (SPE) <1 (SPEPCO)	11 (W) – 12 (Z) (SPE) <1 (SPEPCO)	0	0	9,0 (Luminus + Citypower+ ALE Trading + SPE)
Totaal (na fusie)	73 (W) – 77(Z)	83 (W) – 87(Z)	100	78	87,8

* scenario 1 : De beschikbare capaciteit op de koppelverbindingen gaat naar marktactoren die niet tot de groep Suez / Gaz de France behoren (meest concurrentiële scenario). [vertrouwelijk]

** scenario 2 : De marktactoren die tot de groep Suez / Gaz de France behoren, verkrijgen het maximum aan beschikbare capaciteit op de koppelverbindingen die een evenwichtsverantwoordelijke kan verwerven. Wat betreft invoer op de noordgrens zijn er geen beperkingen. De invoer op de zuidgrens is beperkt door een plafond van 325 MW per speler voor jaarcapaciteit en eenzelfde plafond voor maandcapaciteit. Er is geen beperking voor de dagcapaciteit. Teneinde de analyse eenvoudig te houden, heeft de CREG het totale plafond voor een speler beperkt tot 650 MW. Na een fusie geldt deze beperking dus ook voor de nieuwe groep Suez/GdF, die als geheel maar 650 MW op de zuidgrens mag invoeren. Voor de verdeling van deze 650 MW - en ook voor de verdeling van de capaciteit op de zuidgrens - tussen elk van beide, heeft de CREG de 89/11 verhouding aangehouden die ook in de geïnstalleerde productiecapaciteit terug te vinden is. [vertrouwelijk]

*** De getallen weergegeven in deze kolom betreffen het marktaandeel van Elia. Zij geven niet de aandelenparticipatie van de groep Suez weer in deze onderneming. De aandelenparticipatie van de groep Suez bedraagt onrechtstreeks 27,45 % (via Electrabel) in Elia.

Bronnen: CREG + *Marktstatistieken: De ontwikkeling van de elektriciteits- en aardgasmarkten in België, Jaar 2004*. Gemeenschappelijke publicatie van CREG, VREG, CWaPe & IBGE-BIM, websites Electrabel, SPE en BFE

Concentratie

8. Op basis van de marktaandelen weergegeven in de tabellen 1 tot 3 is de Belgische aardgas- en elektriciteitsmarkt reeds voor de fusie van Suez en Gaz de France gekenmerkt door een zeer hoge concentratiegraad. Deze concentratiegraad stijgt nog verder na de fusie.

Inzake het vervoer van aardgas, de transmissie van elektriciteit en de distributie van aardgas en elektriciteit, stelt deze concentratie geen probleem met betrekking tot de marktwerking. Deze activiteiten zijn natuurlijke monopolies die door de wetgever als wettelijk monopolie erkend werden ; enige uitzondering hierop vormt de LNG- en doorvoerinfrastructuur welke wel kunnen gekenmerkt worden door concurrentie, althans wanneer de relevante geografische markt de nationale dimensie zou overstijgen.

Inzake de productie en groothandel daarentegen stelt de hoge concentratie wel een probleem. Voor de fusie van Suez en Gaz de France waren er immers twee aardgasgroothandelaars (Distrigas en Gaz de France) en twee grotere elektriciteitsproducenten (Electrabel en SPE) actief. Door de fusie komen deze ondernemingen in dezelfde groep terecht en kan bezwaarlijk gesteld worden dat ze nog daadwerkelijk concurrenten van elkaar zullen zijn ; de kans op op elkaar afgestemd gedrag is zeer hoog. Trouwens de twee elektriciteitsproducenten, Electrabel en SPE, hebben nog maar enkele jaren terug een einde gesteld aan hun samenwerking in de vorm van CPTÉ. Het feit dat SPE nog andere belangrijke aandeelhouders telt naast Gaz de France doet hieraan niets af ; het aandeelhouderschap van Gaz de France is voldoende om controle op SPE uit te oefenen en aldus SPE te leiden op een manier dat een daadwerkelijke concurrentie op de Belgische markt uitgesloten wordt.

Een gelijkaardige conclusie dient eigenlijk ook getrokken te worden voor de levering van aardgas en elektriciteit. Beide groepen samen tellen momenteel weliswaar negen onderscheiden leveranciers van aardgas en elektriciteit (Distrigas, Electrabel en ECS van de groep Suez ; Gaz de France, Luminus, SPE, Citypower, ALE Négoce en ALE Trading voor de groep Gaz de France). Het hoeft geen betoog dat binnen

elke groep de onderscheiden leveranciers elkaar niet beconcurreren, maar eerder hun eigen nichemarkt hebben. Bij een fusie zal de concurrentie die momenteel nog tussen de leveranciers van de onderscheiden groepen bestaat, komen te vervallen.

Het wegvallen van enige noemenswaardige concurrentie staat haaks op de doelstelling van de liberalisering van de aardgas- en elektriciteitsmarkt. Deze markten werden immers geliberaliseerd om via de introductie van (meer) concurrentie de efficiëntie op te drijven en aldus de prijzen te drukken.

9. Een hoge concentratiegraad impliceert weliswaar niet dat er gegarandeerd misbruik van de verworven machtsposities wordt gemaakt of zal worden gemaakt. Naarmate de machtspositie groter wordt, neemt echter de mogelijkheid om de machtspositie te misbruiken toe. In haar *Preliminary Report (2006)* stelt de Europese Commissie dat de hoge concentratie op de aardgas- en elektriciteitsmarkt, zeker wanneer deze zich uitstrekt over de hele keten van productie/groothandel tot de levering, een hinderpaal vormt voor de ontwikkeling van concurrentie op deze markten. Met andere woorden, een sterke concentratie op de aardgas- en elektriciteitsmarkt vormt een ernstige toetredingsdrempel voor nieuwkomers. De nieuwkomers worden afgeschrikt om in de markt te treden omdat de dominante onderneming de hele keten controleert en de nieuwkomer aldus afhankelijk zal zijn van de dominante onderneming⁷. De hoge concentratie biedt de dominante onderneming dus een afscherming tegen mogelijke toekomstige concurrentie. Hierdoor beschikt de dominante onderneming over een comfortabele marge om haar prijzen op te drijven zonder de intrede van nieuwkomers uit te lokken. Door het gebrek aan (potentiële) concurrentie vervalt ook de stimulans bij de dominante onderneming om de efficiëntie op te drijven. Op deze manier wordt ook verhinderd dat de doelstelling van de liberalisering van de elektriciteitsmarkt bereikt wordt.

⁷ Zo zal een nieuwe elektriciteitsproducent (momenteel worden veelal gasgestookte centrales gebouwd) afhankelijk zijn van de dominante groothandelaar in aardgas voor zijn bevoorrading in aardgas. Een nieuwe elektriciteitsproducent (ook van hernieuwbare energie) zal afhankelijk zijn van de dominante elektriciteitsproducent om zijn evenwicht te kunnen garanderen op het transmissienet. Een nieuwe leverancier van aardgas of van elektriciteit zal zich grotendeels moeten bevoorraden bij de dominante groothandelaars aangezien de capaciteit op de koppelverbindingen beperkt is en soms zelfs volledig kan uitvallen. De enige manier om aan deze onafhankelijkheid te ontkomen, is een intrede in alle diverse deelmarkten van aardgas en elektriciteit ; dit is echter een enorm investeringsrisico, zeker in een sterk geconcentreerde markt.

10. De vaststelling in het *Preliminary Report (2006)* van de Europese Commissie dat een hoge concentratie een toetredingsdrempel vormt en aldus een daadwerkelijke mededinging significant belemmert, is niet meer dan een herinnering aan het Europese en ook het Belgische mededingingsrecht. Onder het mededingingsrecht zijn concentraties die een machtspositie in het leven roepen of versterken en de daadwerkelijke mededinging significant belemmeren, verboden. In het algemeen kan gesteld worden dat in de beslissingspraktijk van de Europese Commissie concentraties die leiden tot een concentratiegraad, zoals deze van de geplande fusie tussen Suez en Gaz de France ten belope van meer dan 90 % van de relevante markt, niet toegelaten worden, tenzij bepaalde verbintenissen worden aangegaan die ervoor zorgen dat de daadwerkelijke mededinging uiteindelijk niet significant belemmerd wordt. Gelet op de beslissingspraktijk van de Europese Commissie in het algemeen en in energiezaken in het bijzonder, kan besloten worden dat de geplande fusie tussen Suez en Gaz de France zonder bijkomende verbintenissen om de negatieve impact ervan op de mededinging te voorkomen, niet zal worden toegelaten.

Transparantie

11. Een van de belangrijkste problemen aangehaald door de Europese Commissie in haar *Preliminary report (2006)* is het gebrek aan transparantie, vooral voor aardgas wat betreft de basisinfrastructuur voor vervoer, opslag, invoer en doorvoer. Door de fusie komt de volledige controle over deze gasinfrastructuur in handen van de groep Suez – Gaz de France. Dit creëert een sterk informatievoordeel voor deze groep ten opzichte van andere marktspelers (groothandelaars en leveranciers) die niet tot deze groep behoren. Bovendien vergemakkelijkt dit de mogelijkheid van een discriminatoire behandeling van de andere marktspelers met betrekking tot de toegang tot deze infrastructuur, al was het maar omdat zulke praktijken binnen een volledig geïntegreerde groep moeilijk kunnen gedetecteerd worden. Dit verhoogt in belangrijke mate de onzekerheid bij de andere marktspelers en vormt een extra toetredingsdrempel.

Aardgas-elektriciteitsintegratie⁸

12. De fusie tussen Suez en Gaz de France versterkt de integratie tussen aardgas en elektriciteit. Inderdaad, waar Gaz de France vooral een gasonderneming is, heeft Suez een sterkere elektriciteits- dan aardgaspoort. Voor Suez en Gaz de France levert deze aardgas-elektriciteitsfusie ontegensprekelijk voordelen op. Zij erkennen dit trouwens in hun publieke presentatie van 28 februari 2006.

In hun publieke presentatie van 28 februari 2006 stellen zij echter dat de voordelen van een aardgas-elektriciteitsintegratie hoofdzakelijk beperkt zijn tot Frankrijk. Deze voordelen zouden dus minder België betreffen.

In termen van *economies of scope* is deze stelling correct, voorzover deze *economies of scope* niet de voordelen bevatten die een onderneming uit het misbruiken van de dominantie ontstaan uit een aardgas-elektriciteitsintegratie kan halen. België kent immers sinds 1994 reeds een verregaande aardgas-elektriciteitsintegratie.

Het probleem dat zich met de fusie tussen Suez en Gaz de France aandient, is dat de aardgasmarkt nagenoeg volledig in handen komt van deze beide ondernemingen samen. De groothandel in L-gas en het aardgasvervoer zullen volledig in handen van de gefusioneerde groep komen, terwijl meer dan 94 % van de groothandel in H-gas en van de kleinhandel ook hen zal toebehoren.

De ernst van deze situatie kan niet genoeg worden onderstreept. Niet alleen zal de gefusioneerde groep de prijzen op de L- en ook H-gasmarkt autonoom bepalen. Zij zal ook beslissen over de uitbouw van het aardgasvervoersnet. Samen met de beperkte resterende beschikbare capaciteit op de ingangspunten van het Belgische aardgasvervoersnet, zal dit niet alleen de intrede van nieuwe aardgasondernemingen ernstig hypothekeren, om niet te zeggen volledig uitsluiten, maar ook de concurrentie op de markt voor de productie van elektriciteit ernstig verstoren. Investeren in gasgestookte elektriciteitscentrales is dan immers uiterst risicovol want men dient het benodigde aardgas te kopen bij de zusteronderneming van zijn concurrent op de

⁸ Voor een meer uitgebreide analyse, zie : CREG, studie (F)031127-CDC-201 van 27 november 2003 over de gevolgen van de mogelijke verwerving door ELECTRABEL van de Europese activa , op heden in handen van TRACTEBEL, §§ 25 tot 47.

elektriciteitsmarkt aangezien het zelf invoeren van aardgas op zekere basis onmogelijk is. Meer nog, de hoge aardgasprijzen die aldus worden aangerekend, kunnen worden aangewend om de eigen productiecentrales van elektriciteit te kruissubsidiëren om alzo de nieuwe investeerder volledig uit de markt te drijven.

Schaalvoordelen en *economies of scope*

13. Abstractie makend van voordelen die ondernemingen kunnen halen uit een nieuwe gecreëerde of versterkte machtspositie, fusioneren ondernemingen normaliter maar met elkaar wanneer hen dat schaalvoordelen en/of *economies of scope* oplevert.

Aldus leest men in het informatiedossier van 28 februari 2006 opgesteld door Suez en Gaz de France te behoeve van de media dat de fusie van Suez en Gaz de France op korte termijn (in het bijzonder tegen 2009) operationele synergieën ter waarde van minimaal 500 miljoen Euro per jaar verwacht worden op te leveren. Wat de synergieën specifiek op het vlak van energie betreft, situeren de voor België relevante synergieën vermeld door Suez en Gaz de France zich op het vlak van de bevoorrading (optimalisering van de portefeuille, vermindering van de bevoorradingskosten en ruime arbitrage inzake LNG). Kortom, de schaalvergroting zou leiden tot een betere onderhandelingspositie bij het sluiten van gascontracten op internationaal niveau. Daarnaast zijn er nog andere synergieën op het vlak van de dienstverlening en besparingen op niet-energieaankopen die relevant zijn voor België. Voor Frankrijk komt hier nog bij de integratie tussen elektriciteit en aardgas.

Voor België levert de fusie, volgens Suez en Gaz de France, aldus enkel schaalvoordelen op. De aangegeven *economies of scope* betreffen de ontwikkeling van multi-energieaanbiedingen, maar zouden, volgens Suez en Gaz de France, hoofdzakelijk voor Frankrijk gelden.

14. De vermelde schaalvoordelen die specifiek de energiemarkt betreffen, refereren aan een betere onderhandelingspositie bij het sluiten van bevoorradingscontracten met de aardgasproducenten ten gevolge van de schaalvergroting van de gefusioneerde onderneming. Ongetwijfeld is deze stelling

correct ten aanzien van Distrigas, de naar internationale normen toch wel vrij kleine aardgasonderneming. De omvang van deze schaalvoordelen zal evenwel moeilijk te meten zijn. Alles wijst erop dat in de komende jaren de vraag naar aardgas op de internationale markt drastisch gaat stijgen, terwijl op termijn de aardgasvoorraden meer en meer uitgeput geraken. Hierdoor gaat de aardgasprijs op termijn een stijgende tendens vertonen. Uiteraard kan een verbeterde onderhandelingspositie ervoor zorgen dat deze stijgende tendens afgevlakt wordt. Het zal evenwel nooit duidelijk zijn hoeveel de verbeterde onderhandelingspositie zal hebben opgeleverd.

Bijkomend is het ook de vraag of de gunstiger aankoopvoorwaarden die via deze betere onderhandelingspositie zullen kunnen worden afgedwongen, ook in de prijzen op de Belgische aardgasmarkt zullen worden vertaald. Door de hoge concentratiegraad op de Belgische aardgasmarkt is zulks helemaal niet gegarandeerd.

De combinatie van dit alles dient België ervan te behoeden te denken dat de betere onderhandelingspositie gaat leiden tot lagere aardgasprijzen dan de huidige.

15. Het moet worden opgemerkt dat Suez en Gaz de France voor België geen schaalvoordelen vermelden specifiek op het vlak van de elektriciteit. Dat is ook niet verwonderlijk want internationaal onderzoek heeft aangetoond dat schaalvoordelen worden bereikt zodra een productiepark een minimumschaal aan geïnstalleerde capaciteit bereikt ten belope van 3100 MW⁹, 4750 MW¹⁰ of 5700 MW¹¹. Hetzelfde onderzoek heeft aangetoond dat er negatieve schaalvoordelen (dit zijn dus nadelen) ontstaan vanaf een geïnstalleerde productiecapaciteit van 12350 MW¹² of 13300 MW¹³. Voor alle duidelijkheid dient te worden onderstreept dat de aangehaalde getallen geen uitspraak doen over de nodige diversificatie van productieparken in onvoldoende concurrentiële markten.

⁹ Christensen R., Greene W., "Economies of Scale in U.S. Electric Power Generation", *Journal of Political Economy*, Vol. 84, No. 4, Part 1 (Aug., 1976) , pp. 655-676.

¹⁰ Kamerschen, D.R., Thompson, J.R., 1993. "Nuclear and fossil-fuel steam generation of electricity: differences and similarities. *Southern Economic Journal* 60, pp. 14-27.

¹¹ Considine, T. "Cost structure for fossil fuel-fired electric power generation". *The Energy Journal* 21 (2), 2000, pp. 83—104.

¹² Christensen R., Greene W., "Economies of Scale in U.S. Electric Power Generation", *Journal of Political Economy*, Vol. 84, No. 4, Part 1 (Aug., 1976) , pp. 655-676.

¹³ Considine, T. "Cost structure for fossil fuel-fired electric power generation". *The Energy Journal* 21 (2), 2000, pp. 83—104.

Wanneer we het huidige productiepark van Electrabel (12976 MW) in België in deze context plaatsen, wordt duidelijk dat de fusie geen schaalvoordelen met zich mee zal brengen op productieniveau. Met de productiecapaciteit van SPE (1600 MW) erbij geteld, komen we aan een totale geïnstalleerde capaciteit van 14576 MW voor het fusiebedrijf. Vanaf deze grootte zouden dus zelfs al nadelen ondervonden worden wat betreft de efficiëntie van het bedrijf.

Ook op de markt van de kleinhandel kan men de schaalvoordelen gaan bekijken van een fusie. Studies in diverse landen van het consultancy bureau Bain & Company tonen aan dat een elektriciteitsleverancier op een minimum efficiënte schaal¹⁴ zit wanneer hij een klantenbestand heeft van 5 miljoen afnemers. Naast de productiemarkt van elektriciteit kan Electrabel dus ook op de kleinhandelsmarkt, met een marktaandeel van 79%, geen efficiëntiewinsten meer kan maken in België via een schaalvergroting.

Prijzen

16. De Belgisch gas- en elektriciteitsprijzen verhouden zich tot deze van de buurlanden zoals in tabellen 4 en 5 is aangegeven.

Tabel 4 – Aardgasprijzen op de kleinhandels- en de groothandelsmarkt in België en de omringende landen in 2005

	België	Nederland	Duitsland	Frankrijk	Verenigd Koninkrijk
Kleinhandelsprijs huishouden (D3), juli 2005 in €/MWh (incl. BTW)	45,5	55,19	49,79	39,46	26,86
Kleinhandelsprijs industrie (I3-1), juli 2005 in €/MWh (excl. BTW)	20,81	20,52	34,60	24,88	24,19
Groothandelsprijs: aankoopprijs aan de grens, 2005 in \$/MWh	[Vertrouwelijk]				

Bron: Eurostat

Bron: CREG

¹⁴ Met minimum efficiënte schaal wordt bedoeld de kleinste schaal die men moet hebben om efficiënt te zijn.

Tabel 5 – Elektriciteitsprijzen op de kleinhandels- en groothandelsmarkt in België en de omringende landen in 2005

	België	Nederland	Duitsland	Frankrijk	Verenigd Koninkrijk
Huishouden (Dc) juli 2005 c€/kWh (incl. BTW)	14,3	19,6	18,0	11,9	9,3
KMO (Ib) juli 2005 in c€/kWh (excl. BTW)	12,6	14,3	16,7	9,1	10,2
Industrie (Ig) juli 2005 in c€/kWh (excl. BTW)	7,1	6,0	8,4	5,0	5,3

Bron: Eurostat

Groothandelsprijs 2005 in c€/kWh	[vertrouwelijk]
---	-----------------

Bron: CREG (Global Insight)

Uit de tabellen vier en vijf blijkt dat de prijzen voor aardgas en elektriciteit in België in 2005 hoger lagen dan deze in Frankrijk. Men stelt vast dat sinds begin 2006 de elektriciteitsprijzen in België en Frankrijk zich op gelijkaardig niveau bevinden en dat er weinig congestie is op de koppelverbinding tussen België en Frankrijk. Deze nieuwe evolutie heeft alles vandoen met de verhoging van de capaciteit op de koppelverbinding tussen België en Frankrijk en uiteraard niets met een fusie die nog niet gerealiseerd is en zelfs begin 2006 nog niet was aangekondigd.

Bevoorradingzekerheid

17. Bij de publieke presentatie van de geplande fusie tussen Suez en Gaz de France hebben de beide ondernemingen de klemtoon erop gelegd dat de fusie bevorderlijk is voor de bevoorradingzekerheid.

De redenering achter deze stelling is echter niet evident. Misschien wordt bedoeld dat wanneer een onderneming de relevante markt voor een groot deel of zelf volledig controleert, dat deel van de markt zeker mag zijn van zijn bevoorrading. Misschien refereert men dan aan de leveringscontracten die deze onderneming gesloten heeft en dient te honoreren. Voorwaarde is wel dat de onderneming al de nodige leveringscontracten kan en wil sluiten en tegen welke prijs en tegen welke zekerheidsgraad.

Dat het moeilijk is de redenering achter deze stelling te achterhalen, heeft ongetwijfeld te maken met het feit dat een goed functionerende markt het mechanisme bij uitstek is om de bevoorradingzekerheid te garanderen. Stijgende energieprijzen in een dergelijke markt wijzen op een te laag aanbod en zullen investeringen aantrekken – in de aardgasmarkt (vervoer) en elektriciteitsmarkt (productie en transmissie) weliswaar met enkele jaren vertraging wat tot tijdelijke prijsspieken aanleiding kan geven.

In een markt met een hoge concentratiegraad en weinig concurrentie daarentegen zullen stijgende energieprijzen echter niet gegarandeerd leiden tot de nodige investeringen. Voor een dominante onderneming kan het winstgevender zijn de investeringen uit te stellen of op een lager niveau te houden dan noodzakelijk om zo de prijzen op te drijven. Door de hoge prijsinelasticiteit van de vraag, zal de onderneming hierdoor haar winst kunnen verhogen. Een geconcentreerde markt kan dus zelfs de bevoorradingzekerheid in het gedrang brengen. Dergelijke strategie is niet denkbeeldig. Zo hebben de vertragingen in de investeringen bij Fluxys geleid tot de huidige congestie van het aardgasvervoersnet in België wat op zijn beurt de concurrentiedruk op Distrigas vermindert en bovendien geleid heeft tot een slechte functionering van de hub te Zeebrugge.

Tewerkstelling

18. Wanneer ondernemingen fusioneren, heerst er vaak de vrees dat de synergieën nagestreefd door de fusie gerealiseerd worden door onder andere een vermindering van de tewerkstelling. Suez en Gaz de France stellen in hun publieke presentatie van 28 februari 2006 echter dat hun fusieproject werkgelegenheid zal creëren. Zij geven echter niet aan hoe hun fusie tot meer werkgelegenheid zal leiden. Ook is het niet duidelijk in welk land deze werkgelegenheid zal worden gecreëerd.

Wat betreft de tewerkstelling in België, zou het kunnen dat Suez en Gaz de France hiermee verwijzen naar de *Pax electrica* welke, op basis van de informatie waarover de CREG beschikt, onder andere impliceert dat de groep Suez bijkomend personeel zal aanwerven en opleiden voor de exploitatie en het onderhoud van de kerncentrales en voor de ontwikkeling van kernactiviteiten in het buitenland. Indien

zulks het geval, dient te worden opgemerkt dat de *Pax electrica* dient te worden onderscheiden van de huidig geplande concentratie tussen Suez en Gaz de France en dat het toch normaal is dat gedane afspraken worden gehonoreerd.

Indien echter naar een ander tewerkstellingseffect zou worden verwezen, is het niet duidelijk wat wordt bedoeld, tenzij het meegroeien met de toenemende vraag naar aardgas en elektriciteit bedoeld wordt of tenzij een verdere groei van het reeds hoge marktaandeel van de beide betrokken ondernemingen samen (wat in sommige gevallen zelfs onmogelijk is aangezien het marktaandeel 100 % bedraagt) verwacht wordt. De eerste hypothese geldt echter niet exclusief voor de groep Suez – Gaz de France, maar voor elk energiebedrijf actief in België. Ze gaat er bovendien vanuit dat de groei in de vraag naar aardgas en elektriciteit geen nieuwkomers gaat aantrekken of het marktaandeel van de reeds ingetreden nieuwkomers gaat doen toenemen. De eerste hypothese impliceert derhalve een status quo in termen van concurrentie. De tweede hypothese impliceert een verdere verhoging van de al hoge concentratiegraad. Het is evident dat een verdere stijging van de concentratiegraad niet wenselijk is, net zoals het voor de liberalisering van de aardgas- en elektriciteitsmarkt het beter zou zijn dat de groei in de vraag naar aardgas en elektriciteit proportioneel meer ten goede zou komen van nieuwkomers aangezien zulks de concurrentie bevordert.

Voor alle duidelijkheid verdient het te worden onderstreept dat de intrede van buitenlandse ondernemingen of zelfs echte nieuwkomers op de Belgische markt ook tewerkstelling in België zal creëren, net zoals dat het geval is voor Suez en Gaz de France. Zo kan de productie van elektriciteit niet op enige significante wijze gedelocaliseerd worden, al was het maar omdat het om meerdere redenen (economisch, *not – in – my – backyard*syndroom (NIMBY)) niet mogelijk is om de capaciteit op de koppelverbindingen zo te verhogen dat een heel land met invoer van elektriciteit kan worden bevoorrad ; ook de netverliezen maken dat elektriciteit niet over lange afstanden kunnen worden vervoerd. De vaststelling dat bepaalde activiteiten (zoals bijvoorbeeld de boekhouding) wel kunnen gedelocaliseerd worden, geldt echter voor alle ondernemingen, dus ook voor Suez en Gaz de France.

IMPACT OP GENOMEN OVERHEIDSBESLISSINGEN EN GEMAAKTE AFSPRAKEN MET DE OVERHEID

VPP's opgelegd door de Raad voor de mededinging (2003)

19. In zijn beslissingen van 4 juli 2003 heeft de Raad voor de Mededinging in de concentratie tussen ECS en de gemengde intercommunales aan Electrabel de veiling van 1.200 MW aan VPP's opgelegd. Overeenkomstig deze beslissingen mag geen enkele VPP verkocht worden aan ondernemingen die rechtstreeks of onrechtstreeks verbonden zijn met Electrabel. Aldus hebben SPE en Luminus een aantal VPP's gekocht. Hiervan zijn er nog VPP's die niet vervallen zijn (de laatste VPP's vervallen in 2008). Door de fusie tussen Suez en Gaz de France worden SPE en Luminus echter verbonden ondernemingen met Electrabel. De Raad voor de mededinging zal bijgevolg moeten oordelen welk gevolg aan de aldus ontstane situatie dient te worden gegeven.

Ministerraad van Gembloers (2004)

20. De Ministerraad van 16 en 17 januari 2004 te Gembloers besliste dat 25% van de productiecapaciteit toegankelijk moet zijn voor andere marktspelers dan de dominante elektriciteitsproducent. Deze doelstelling werd bereikt door het terbeschikkingstellen aan Electricité de France in België van haar tranche in de kerncentrale van Tihange 1, de VPP's opgelegd door de Raad voor de mededinging in 2003 en door de verhoging van de capaciteit op de koppelverbinding van het Belgische met het Franse transmissienet.

Na de aangekondigde fusie tussen Suez en Gaz de France wordt deze doelstelling niet langer meer bereikt. Tabel 3 toont aan dat enkel in het meest optimistische scenario waarin de andere marktspelers dan de groep Suez – Gaz de France in staat zijn alle beschikbare koppelverbindingscapaciteit kunnen en zullen gebruiken (scenario 1), aan deze voorwaarde voldaan is. Dit scenario is echter weinig realistisch en het werkelijke marktaandeel van de fusie tussen Suez en Gaz de France zal eerder tussen 83 en 93 % liggen. Hieruit blijkt dat de niet-dominante

spelers 7 à 17% van de productiemarkt zullen behouden, zodat geenszins nog langer aan deze voorwaarde is voldaan.

Pax electrica (2005)

21. Op basis van de informatie waarover de CREG beschikt, impliceert de *Pax electrica* gesloten tussen de Belgische federale Regering en Suez in de tweede helft van 2005 een aantal maatregelen die een betere marktwerking bevorderen, namelijk :

- de afbouw van de blokkeringsminderheid van Electrabel in Elia tot 24,3 % ;
- de verkoop van ongebruikte sites door Electrabel met een capaciteit van 1.500 MW ;
- het aanbieden van 500 MW door Electrabel op de nieuwe elektriciteitsbeurs, Belpex.

Bij weten van de CREG werd tot op het moment van het opstellen van de onderhavige studie geen van deze maatregelen reeds uitgevoerd.

De aangekondigde fusie tussen Suez en Gaz de France zet in theorie de uitvoering ervan niet op de helling. In de praktijk stelt zich echter de vraag of de verhoogde concentratie tengevolge van de fusie tussen Suez en Gaz de France potentiële investeerders niet zal afschrikken om de aangeboden ongebruikte sites te kopen en om te investeren in de uitbouw van een klantenbestand op de kleinhandelsmarkt die zij zullen bevoorraden door de aankoop van de 500 MW elektriciteit die Electrabel op Belpex zal aanbieden. Het lijkt geen twijfel dat de aangekondigde fusie tussen Suez en Gaz de France zal dienen gepaard te gaan met begeleidende maatregelen die verhinderen dat deze fusie de prille concurrentie op de Belgische aardgas- en elektriciteitsmarkt in de kiem smooit.

Mogelijke remedies

Te remediëren problemen

22. Op basis van de analyse van de impact van de aangekondigde fusie tussen Suez en Gaz de France op de marktstructuur, de marktwerking en de bestaande overheidsmaatregelen kan samenvattend gesteld worden dat aan de volgende problemen dient te worden geredieerd :

- de nadelige gevolgen op de mededinging van de verhoogde concentratie ten gevolge van de aangekondigde fusie ;
- de controle van een buitenlandse regering (via een industriële groep) op basisinfrastructuur van het land die noodzakelijk is om de bevoorrading van het land te garanderen ;
- de efficiënte uitvoering van de getroffen overheidsbeslissingen en gemaakte afspraken met de overheid.

Het moet worden opgemerkt dat de geplande concentratie tussen Suez en Gaz de France zeer ernstige problemen stelt in termen van het behoud van een daadwerkelijke mededinging en alleen met strenge en diepgaande begeleidende maatregelen kan worden aanvaard.

Bevoegde overheid

Mededingingsautoriteiten

23. Het verhelpen aan de negatieve gevolgen op de mededinging van de verhoogde concentratie ten gevolge van de aangekondigde fusie, komt toe aan de bevoegde mededingingsautoriteit via zijn controle op concentraties. Concentraties die een machtspositie in het leven roepen of versterken die de daadwerkelijke mededinging significant belemmeren dienen in principe ontoelaatbaar te worden verklaard. Dergelijke concentraties kunnen evenwel toelaatbaar worden verklaard indien zij gepaard gaan met verbintenissen die verhelpen aan de significante belemmering van de daadwerkelijke mededinging.

24. Het antwoord op de vraag of de Europese Commissie, dan wel de Raad voor de mededinging de bevoegde mededingingsautoriteit is inzake de geplande fusie tussen Suez en Gaz de France, is, op basis van de informatie waarover de CREG beschikt, moeilijk met zekerheid te geven.

De totale omzet van Suez in 2005 bedroeg 41,5 miljard euro en deze van Gaz de France 22,4 miljard euro. Aangezien de totale wereldwijde omzet van Suez en Gaz de France dus (een stuk) hoger ligt dan 5 miljard euro, betekent dit dat de geplande

concentratie in principe een communautaire dimensie heeft en door de betrokken partijen moet aangemeld worden bij de Europese Commissie (artikel 1.2. van de concentratieverordening). Indien evenwel zowel Suez als Gaz de France elk meer dan twee derde van hun totale omzet binnen de Europese Gemeenschap zouden behalen in één en dezelfde lidstaat (*in casu* Frankrijk), zou het niet om een concentratie met een communautaire dimensie gaan die aangemeld moet worden bij de Europese Commissie. Dan zou het gaan om een concentratie die in principe aangemeld moet worden bij de mededingingsautoriteiten van de verschillende lidstaten waar de fusiepartners een dusdanige omzet halen die uitstijgt boven de aanmeldingsdrempels voorzien in de respectieve nationale mededingingswetgevingen van deze lidstaten. Op grond van de omzetgegevens waarover de CREG beschikt, kan echter niet met absolute zekerheid worden uitgemaakt of Suez en Gaz de France vallen onder de toetsing van het nationale mededingingsrecht. Vermoedelijk zal de concentratie evenwel een Europese dimensie hebben.

Er bestaat evenwel de mogelijkheid om een verwijzing te vragen van een bij de Europese commissie aangemelde concentratie naar de bevoegde autoriteiten van de betrokken lidstaat (artikel 9 van de concentratieverordening). Een lidstaat kan namelijk steeds, op verzoek van de Europese Commissie of uit eigen beweging, de Europese Commissie ervan in kennis stellen dat de concentratie “in significante mate gevolgen dreigt te hebben voor de mededinging op een markt in die lidstaat welke alle kenmerken van een afzonderlijke markt vertoont” (artikel 9.2., a), van de concentratieverordening). Daarbij dient de verzoekende lidstaat aan te tonen dat, op basis van een voorlopige beoordeling, de operatie een significant ongunstige invloed op de mededinging kan hebben en dus nader onderzoek verdient¹⁵. Tevens moet aangetoond worden dat de geografische markt of de geografische markten waarop de mededinging door de operatie ongunstig wordt beïnvloed, nationaal is of zijn (dan wel enger is of zijn dan een nationale markt)¹⁶, en zodoende alle kenmerken van een afzonderlijke markt vertoont. Indien aan deze voorwaarden voldaan is kan de Europese Commissie, na een verwijzingsverzoek van een lidstaat, beslissen om de

¹⁵ Zie Mededeling van de Commissie betreffende de verwijzing van concentratiezaken 2005/C 56/02, randnr. 35.

¹⁶ Zie Mededeling van de Commissie betreffende de verwijzing van concentratiezaken 2005/C 56/02, randnr. 36.

zaak in haar geheel of voor een gedeelte door te verwijzen naar de bevoegde autoriteit van de betrokken lidstaat¹⁷.

Uit de analyse van de impact van deze concentratie op de Belgische gas- en elektriciteitsmarkt, zoals uiteengezet onder punt 7 van deze studie, blijkt duidelijk dat de geplande concentratie tussen Suez en GdF een significant ongunstige invloed op de mededinging in een heel aantal markten in België dreigt te hebben, met name de markten voor productie en groothandel van elektriciteit, de markt voor de kleinhandel van elektriciteit, de markt voor de groothandel van gas, de markt voor de kleinhandel van gas en de markt voor de opslag van gas (Loenhout). Uit de beslissingspraktijk van de Belgische Raad voor de mededinging¹⁸ alsook uit de Europese beslissingspraktijk¹⁹ blijkt duidelijk dat de geografische omvang van de voormelde energiemarkten nog steeds nationaal (of in sommige gevallen zelfs enger) is. De voormelde voorwaarden om een verwijzing te kunnen vragen naar de Belgische mededingingsautoriteit zijn in dit geval dus vervuld.

Of het in deze zaak wenselijk/nodig zou zijn om een verwijzing naar de Belgische mededingingsautoriteit te vragen kan op dit ogenblik nog niet bepaald worden. Dit moet bepaald worden in functie van de houding die de Europese Commissie in de komende weken (voorafgaand aan de aanmelding) in dit dossier zal aannemen. Met name of de Europese Commissie in de komende weken de conclusie die zij getrokken heeft in haar *Preliminary Report (2006)*, met name dat de marktconcentratie die in de huidige gas- en elektriciteitsmarkten bestaat het hoofdprobleem is in deze markten, bevestigt en ook bevestigt dat zij het actiepunt dat zij daaraan verbonden heeft in dit rapport, zijnde dat de Europese Commissie op dit punt actie dient te nemen onder de concentratieverordening, daadwerkelijk zal uitvoeren²⁰.

¹⁷ De mogelijkheid bestaat ook dat de Europese Commissie de zaak, in haar geheel of voor een gedeelte, verwijst naar meer dan één lidstaat, wanneer meer dan één lidstaat een verwijzingsverzoek indient dat voldoet aan de voormelde criteria. In een dergelijk geval kan de Europese Commissie echter ook beslissen om de zaak zelf te behandelen wanneer er een gecoördineerd onderzoek en remediërend optreden nodig is.

¹⁸ Zie o.m. de volgende beslissingen van de Raad voor de mededinging m.b.t. de concentraties tussen ECS en de gemengde intercommunales: beslissingen nr. 2003-C/C-56 t.e.m. 63 van 4 juli 2003, beslissingen 2003-C/C-71 t.e.m. 74 van 11 september 2003 en beslissing 2003-C/C-80 van 13 oktober 2003.

¹⁹ Zie o.m. zaak IV/M.1803 – Electrabel/Epon, M.1853 - EDF/EnBW alsook de beslissingen van de Europese Commissie tot verwijzing naar de Belgische mededingingsautoriteiten in de zaak nr. COMP/M.2857 – ECS/IEH van 23 december 2002 en de zaken nr. COMP/M.3075 tot 3080 (ECS/Iveka, Igao, Intergem, Gaselwest, Imewo en Iverlek) van 13 februari 2003.

²⁰ Zie o.m. Preliminary report Sector Inquiry under article 17 Regulation 1/2003 on the gas and electricity markets, DG Competition EC, 16 februari 2006, p.5.

In dit kader is het aanbevelenswaardig dat de Belgische federale Regering spoedig contact opneemt met de Europese Commissie om alle (mededingings)problemen waartoe deze concentratie op de Belgische gas- en elektriciteitsmarkten kan leiden aan te kaarten en de Europese Commissie te verzoeken te handelen overeenkomstig haar bevindingen in haar *Preliminary Report (2006)*.

Politieke overheden

25. Hoewel de aangekondigde concentratie zich vooral aandient als een zaak van mededingingsrecht en van de Europese Commissie, toch is ook een taak weggelegd voor de Belgische politieke overheden. Vooreerst dienen de gemaakte afspraken in het raam van de *Pax electrica* volledig en op een efficiënte wijze zonder verder uitstel te worden gehonoreerd. Verder kan elke lidstaat van de Europese Unie maatregelen treffen die het nodig acht in het raam van de liberalisering van de aardgas- en elektriciteitsmarkt, zoals ontvlechtingmaatregelen met betrekking tot de basisinfrastructuur. Ook kan elke lidstaat passende maatregelen nemen ter verwezenlijking van de doelstellingen inzake de leverings- en voorzieningszekerheid (artikel 3(4) van de gasrichtlijn ; artikel 3(7) van de elektriciteitsrichtlijn). Vermoedelijk vormt dit een voldoende rechtsbasis voor de Belgische politieke overheden om passende maatregelen te treffen die ervoor zorgen dat de belangen van een ander land niet primeren op de Belgische leverings- en voorzieningszekerheid. Het verdient ook nader onderzoek of dezelfde rechtsbasis niet voldoende is voor de Belgische politieke overheden om maatregelen te treffen wanneer een te hoge concentratiegraad investeringen verhindert die nodig zijn voor de leverings- en voorzieningszekerheid.

Remedies

26. In bijlage bij de onderhavige studie is een tabel gevoegd die een overzicht geeft van de remedies die de Europese Commissie en bepaalde nationale mededingingsautoriteiten (waaronder de Belgische Raad voor de mededinging) hebben opgelegd naar aanleiding van een concentratie in de energiesector die bevonden werd de daadwerkelijke mededinging significant te belemmeren. Uit dit overzicht blijkt dat de Europese Commissie structurele maatregelen oplegt

(bijvoorbeeld de verkoop van activa), alsook in sommige gevallen gedragsmatige maatregelen (bijvoorbeeld VPP's). Ook toont dit overzicht aan dat de Europese Commissie niet alleen remedies heeft aanvaard die de daadwerkelijke concurrentie herstellen, maar ook remedies heeft aanvaard die de energiemarkt reguleren (bijvoorbeeld investeringen in de verhoging van de capaciteit op de koppelverbindingen en maatregelen om de tarieven voor het gebruik van het transmissienet te reduceren ten einde de uitwisseling van elektriciteit tussen landen en regio's te bevorderen). De mogelijke remedies dienen dus het ontoelaatbare mededingingsvoordeel behaald door de partijen bij de concentratie te neutraliseren, eerder dan het marktaandeel van de betrokken partijen te herstellen tot op exact het niveau van vóór de concentratie.

Het hierna volgende overzicht van mogelijke remedies baseert zich op deze beslissingspraktijk van de Europese Commissie en een reeks nationale mededingingsautoriteiten. Ook inspireert het zich aan maatregelen die typisch zijn aan de regulering op de liberalisering van de aardgas- en elektriciteitsmarkt of aan de beveiliging van de bevoorradingzekerheid. De voorkeur gaat hierbij uit naar structurele maatregelen. Algemeen wordt aanvaard dat structurele maatregelen te verkiezen zijn boven gedragsmatige omdat zij duurzamere effecten hebben en minder openstaan voor manipulatie dan gedragsmatige maatregelen zoals VPP's.

Verkoop door Gaz de France van haar aandelen in SPE (via Segebel)

27. De meest voor de hand liggende remedie die nodig is om aan de situatie ontstaan door de concentratie tussen Suez en Gaz de France te verhelpen, bestaat in de verkoop door Gaz de France van zijn aandelen in SPE (via Segebel). Voorwaarde hierbij is dat de nieuwe aandeelhouder niet alleen geen banden heeft met de gefusioneerde groep Suez – Gaz de France, maar ook een inherente toegevoegde waarde biedt voor het concurrentievermogen van SPE. De toegevoegde waarde van Gaz de France in SPE bestond erin dat Gaz de France garant stond voor een bevoorrading van aardgas aan SPE tegen voldoende gunstige voorwaarden. Inderdaad, het verhindert de huidige aardgasleverancier van SPE, namelijk Distrigas, al te hoge prijzen aan te rekenen omdat in zulk geval het voor SPE voordeliger kan worden zich bij Gaz de France te bevoorraden.

Op basis van de informatie waarover de CREG beschikt, hebben er zich al twee mogelijke kopers aangediend naar aanleiding van de aangekondigde concentratie tussen Suez en Gaz de France, namelijk Electricité de France en Centrica. Beide kopers hebben voor- en nadelen.

Electricité de France heeft als nadeel dat de Franse overheid haar belangrijkste aandeelhouder is. Een aandeelhouderschap van Electricité de France in SPE zou aldus vooreerst impliceren dat de groep Suez – Gaz de France en SPE dezelfde belangrijke aandeelhouder hebben ; dit vergemakkelijkt geconcentreerd gedrag tussen de ze ondernemingen en maakt ze zelfs behoorlijk aannemelijk. Verder betekent het aandeelhouderschap van de Franse overheid in zowel de groep Suez – Gaz de France als in SPE dat de Franse overheid controle uitoefent op essentiële activa voor de bevoorradingszekerheid van België. Tegenover deze nadelen biedt Electricité de France aan SPE de toegevoegde waarde dat het kerncentrales exploiteert. Hierdoor kan SPE, via Electricité de France, in concurrentie treden met Electrabel op basis van een gelijkwaardig productiepark.

De voor- en nadelen van Centrica zijn nagenoeg het spiegelbeeld van deze van Electricité de France. Centrica staat onafhankelijk van enige buitenlandse mogendheid, maar beschikt in haar productiepark niet over kerncentrales. Centrica zet de bevoorradingszekerheid van België derhalve niet op de helling, maar biedt evenwel geen toegevoegde waarde ter vervanging van de toegevoegde waarde die Gaz de France aan SPE bood.

Het meest plausibele scenario omwille van juridische redenen bij de verkoop door Gaz de France van haar aandelen in SPE is dat deze aandelen worden overgenomen door Centrica aangezien, volgens de informatie waarover de CREG beschikt, Centrica beschikt over een voorkooprecht op alle aandelen van Gaz de France in Segebel. Vanuit economisch standpunt, dient te worden gerefereerd aan de paragrafen 32 tot 36 van deze studie waar gewezen wordt op de noodzaak van een portfolio bestaande uit een mix van gasgestookte en nucleaire centrales voor de productie van elektriciteit.

Verkoop van Distrigas door Suez

28. Een maatregel om de toegevoegde waarde die het aandeelhouderschap van Gaz de France in Segebel aan SPE bood te compenseren, bestaat erin Suez te verplichten Distrigas te verkopen. Indien echter geen van de aandeelhouders van SPE Distrigas zal opkopen en Distrigas niet tot dezelfde groep als SPE zal behoren, zal de toegevoegde waarde van deze verkoop voor alleen SPE lager zijn dan de toegevoegde waarde geboden door Gaz de France omdat Distrigas in dat geval uiteraard enkel de geldende marktprijzen zonder bijzondere kortingen zal aanrekenen aan SPE. Bovendien dient men ook voor ogen te houden dat Distrigas een merkelijk kleinere onderneming is dan Gaz de France en dus minder onderhandelingsmacht heeft bij het afsluiten van grote bevoorradingscontracten ; de voorwaarden die Distrigas aldus zal kunnen bedingen, zullen minder gunstig zijn wat als gevolg heeft dat Distrigas minder concurrentiële prijzen voor haar aardgas zal kunnen bieden dan Gaz de France.

29. Onafhankelijk van de problematiek van het behoud van de concurrentiekracht van SPE, is de verkoop van Distrigas vereist om de daadwerkelijke concurrentie te herstellen op het niveau van vóór de fusie tussen Suez en Gaz de France. Inderdaad, door de verkoop van Distrigas verkrijgt men opnieuw twee groothandelaars op de Belgische markt. Nochtans zal de verkoop van Distrigas door Suez niet noodzakelijk leiden tot een situatie identiek aan deze van vóór de fusie. Men kan verwachten dat Electrabel haar aankoopcontracten bij Distrigas zal afbouwen om zich te kunnen bevoorraden bij Gaz de France met wie ze zal verbonden zijn. Dit zou weliswaar als voordeel hebben dat Distrigas haar aardgas op de markt zal aanbieden. Op langere termijn mag men verwachten dat Distrigas haar marktaandeel op de Belgische markt zal zien dalen, precies omdat een van de grote afnemers van aardgas, namelijk Electrabel, zich waarschijnlijk meer en meer zal afwenden van Distrigas ten voordele van Gaz de France.

30. Bijzondere aandacht zal aldus moeten worden besteed aan de stabiliteit en de middelen van de nieuwe aandeelhouders van Distrigas, alsook aan hun intenties met betrekking tot de ontwikkeling van Distrigas op de internationale markt. Anders dan voor de aandelen van Gaz de France in SPE, beschikt de CREG niet over enige

indicatie van potentieel geïnteresseerde kopers voor Distrigas. Dit laatste mag evenwel niet begrepen worden als een signaal alsof er geen potentiële kopers zouden bestaan, maar wel als een indicatie dat de markt blijkbaar nog niet klaar is met de analyse van de mogelijke remedies nodig om de daadwerkelijke concurrentie na de fusie tussen Suez en Gaz de France te herstellen.

Overdracht van toegewezen vervoerscapaciteit voor H- en L-gas en van langetermijncontracten voor de aankoop van L-gas

31. Als alternatief voor de verkoop van Distrigas, maar van merkelijk minder duurzame kwaliteit, kan overwogen worden om de groep Suez – Gaz de France te verplichten een deel van de vervoerscapaciteit voor H- en L-gas die zij met Fluxys (of Distrigas & Co) gecontracteerd heeft, alsook een deel van de langetermijncontracten voor de aankoop van L-gas over te dragen aan een of meerdere andere ondernemingen. Door de overdracht van vervoerscapaciteit biedt men andere ondernemingen de mogelijkheid om door henzelf aangekocht aardgas op de groothandelsmarkt in België in te voeren. De overdracht van langtermijncontracten voor de aankoop van L-gas remedieert aan de situatie in Nederland waar Gasunie geen L-gas verkoopt voor uitvoer naar België aan andere ondernemingen dan Gaz de France en Distrigas.

Dit alternatief voor de verkoop van Distrigas is minder duurzaam van aard omdat de overdracht van gecontracteerde vervoerscapaciteiten voor H- en L-gas en/of van aankoopcontracten van L-gas ophoudt effecten te hebben zodra de contractuele looptijd van deze contracten ten einde komt.

Verkoop van een deel van de nucleaire activa of langetermijnexploitatie rechten

32. De combinatie van de hierboven beschreven remedies, in het bijzonder de verkoop door Gaz de France van haar aandelen in SPE en de verkoop door Suez van Distrigas, zijn onvoldoende om de toegevoegde waarde die Gaz de France SPE bood in termen van concurrentiekracht volledig te compenseren, zeker indien Centrica de aandelen van Gaz de France in SPE zou overkopen. De belangrijkste zwakheid van SPE, maar ook van elke andere (potentiële) producent in België is dat

zij enkel over gasgestookte productie-eenheden (zullen) beschikken gelet op de bij wet aangekondigde kernuitstap en dus de onmogelijkheid om zelf een nieuwe kerncentrale te bouwen (behoudens de tranche van SPE in Tihange en abstractie makend van de tranche van Electricité de France eveneens in Tihange). Daarbij komt dat de kerncentrales in het bezit van Electrabel door de voorheen gevoerde snelle afschrijvingspolitiek, nagenoeg volledig zijn afgeschreven wat Electrabel hoge winsten oplevert die andere elektriciteitsproducenten, precies omdat zij niet over dergelijke afgeschreven kerncentrales beschikken, niet hebben. Om de toegevoegde waarde die SPE verliest door het uittreden van Gaz de France uit haar aandeelhouderschap, te compenseren, is een verkoop van een deel van de nucleaire activa en/of langetermijnexploitatie-rechten (hierna kortweg : nucleaire activa) door Electrabel een aanbevelenswaardige remedie.

33. Behoudens te beantwoorden aan de bezorgdheid om het herstel van de daadwerkelijke mededinging, beantwoordt de verkoop van een deel van de nucleaire activa ook aan de bezorgdheid voor de bevoorradingszekerheid van België. Het is bij weten van de CREG ongekend in de wereld dat de overheid van een land de kerncentrales van een ander land bezit en exploiteert.

34. De verkoop van een deel van de nucleaire activa, maar ook vooral het (onrechtstreekse) aandeelhouderschap van een buitenlandse regering noodzaken een sluitende regeling te treffen voor het goede en veilige beheer van de aangelegde nucleaire provisies bestemd voor de financiering van de ontmanteling van de kerncentrales. In dit verband verwijst de CREG naar haar studie over de provisies en fondsen in de nucleaire sector, (F)010315-CDC-024, van 22 maart 2001.

35. De verkoop van een deel van de nucleaire activa zorgt er ook voor dat de beslissing van de Ministerraad van 16-17 januari 2004 te Gembloers volgens welke 25 % van de geïnstalleerde productiecapaciteit in handen moet zijn van andere ondernemingen dan de dominante elektriciteitsproducent, gerespecteerd wordt.

36. Het is evident dat de kopers van nucleaire activa aan de hoogste eisen van betrouwbaarheid voldoen. Men moet evenwel erkennen dat ook andere ondernemingen dan Electrabel of andere naburige kernexploitanten, kunnen voldoen aan de nodige betrouwbaarheidsvereisten.

Ontvlechting van de netbeheerders

37. De volledige onafhankelijkheid van de netbeheerders is een primordiale voorwaarde voor een goede regulering van de vrijgemaakte aardgas- en elektriciteitsmarkt. Deze volledige onafhankelijkheid wordt het best gerealiseerd door een volledige eigendomsontvlechting tussen enerzijds netbeheer en anderzijds de andere activiteiten op respectievelijk de aardgas- en elektriciteitsmarkt. In het licht van de fusie tussen Suez en Gaz de France en het aandeelhouderschap van de Franse overheid in de gefusioneerde onderneming, is het ook wenselijk te voorkomen dat een buitenlandse regering de uitbouw van de basisinfrastructuur voor het vervoer zou bepalen in plaats van de binnenlandse regering. Vooral voor Fluxys en haar dochteronderneming Fluxys LNG dringt deze ontvlechting zich op.

38. Indien de eigendomsontvlechting niet onmiddellijk zou kunnen worden gerealiseerd, dienen Fluxys en Fluxys LNG ten minste ontvlecht te worden op dezelfde manier als Elia. Het aandeelhouderschap van marktspelers op de aardgas-respectievelijk de elektriciteitsmarkt moet beperkt worden op een manier dat geen enkele over de meerderheid van de aandelen en zelfs niet over een blokkeringsminderheid beschikt. Tegelijk moeten de interne besluitvormingsregels en de verdeling van de bevoegdheden tussen de raad van bestuur en het management zo worden verdeeld, dat het operationele beleid volledig toekomt aan het management.

Naar Fluxys en Fluxys LNG toe veronderstelt deze maatregel een wetgevend initiatief, de verkoop van een aanzienlijk aandelenpakket van Fluxys op de beurs (Fluxys is reeds beursgenoteerd wat de zaken vergemakkelijkt in vergelijking met de afbouw van het oorspronkelijke aandelenpakket van Electrabel in Elia) en de aanpassing van het aandeelhouderschap en de statuten van deze ondernemingen. Voor Elia is enkel de verkoop van een drietal procent van de aandelen momenteel in

handen van Electrabel op de beurs voldoende, samen met een aanpassing van de statuten om de blokkeringsminderheid daadwerkelijk af te bouwen. Voor alle duidelijkheid wordt eraan herinnerd dat de afbouw van de blokkeringsminderheid van Electrabel in Elia, volgens de informatie waarover de CREG beschikt, reeds is overeengekomen tussen de Belgische federale Regering en Suez ; het is dus geen nieuwe maatregel en het volstaat hier dus enkel het gegeven woord gestand te doen.

39. Wat het aardgasvervoersnet betreft, moet worden opgemerkt dat momenteel niet het hele netwerk ondergebracht is bij Fluxys en haar dochteronderneming Fluxys LNG. De doorvoeractiviteit staat momenteel onder controle van Distrigas & Co, een dochteronderneming van Distrigas. Het is evident dat de ontvlechting tussen vervoer en de andere activiteiten op de aardgasmarkt ook opgaat voor de doorvoerinfrastructuur. Daarom dient de doorvoeractiviteit (niet alleen qua exploitatie, maar ook qua commercialisering) te worden ondergebracht in een afzonderlijke onderneming, bij voorkeur Fluxys, die volledig onafhankelijk moet staan tegenover elke marktspeler of waarin geen enkele marktspeler een meerderheid of enige blokkeringsminderheid bezit.

Verbetering van de werking van de hub te Zeebrugge

40. Door de doorvoer onder te brengen bij een onafhankelijke netbeheerder, zoals Fluxys, zullen de problemen van de hub in verband met transparantie en niet-discriminatie inzake de toegang tot de hub opgelost zijn. Dat is evenwel verre van toereikend. Inderdaad om aan de negatieve effecten van de fusie tussen Suez en Gaz de France te remediëren volstaat het niet om enkel in te werken op aandeelhoudersstructuren of daarmee gelijk te stellen maatregelen.

Om de toegang werkelijk te verbeteren, zou de hub moeten worden uitgebreid tot de hele zone van Zeebrugge, werkzaam met een gaskwaliteit in overeenstemming met EASEE-gas voorschriften. Een schipper zou automatisch de hub betreden van zodra hij zich in deze zone bevindt, ongeacht of hij komt van vTn-rTr, TROLL, interconnector, peak-shaving van Dudzele of LNG-terminal. Door Huberator zouden nieuwe diensten moeten worden ontwikkeld om de klanten van de hub de mogelijkheid te bieden van een toegangspunt van de hub over te gaan naar een ander (*wheeling*).

Om de doorvoerzone van Zeebrugge tot stand te brengen, die dus een naburig vervoersnet van het Fluxys-net zou zijn, is de toestemming nodig van Fluxys en van Distrigas&Co om hun rechten (eigendom, zakelijk recht van gebruik, capaciteiten) in verband met het gasinfrastructuur in de zone in natura in te brengen.

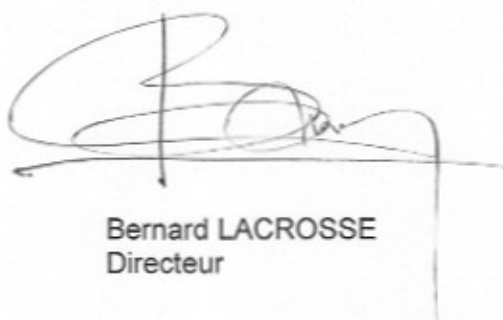
Om het kwaliteitsprobleem op te lossen, zijn er twee benaderingen mogelijk:

- De wetgevende weg: via een wet de gaskwaliteitsspecificaties opleggen die gelden aan de ingangspunten van het Belgische net. Dat zal de operatoren van de naburige netten (in het bijzonder het Duitse en het Engelse) verplichten de Belgische specificaties na te leven, die ruimer en dus gunstiger zijn voor de vrije gashandel binnen de Unie.
- « Blending » : voor Huberator zou het erom gaan diensten aan te bieden voor wijziging van de gaskwaliteit, wanneer deze kwaliteit niet onder de huidige vereisten valt. Dit vergt bijkomende investeringen die weinig aantrekkelijk zijn, wegens de onzekerheid omtrent het toekomstige beleid van het Verenigd Koninkrijk op het gebied van gasspecificaties.

Om deze problemen snel en op passende wijze op te lossen, zou de hub moeten worden gereguleerd. In het bijzonder zouden verplichtingen inzake onafhankelijkheid, onpartijdigheid, transparantie en niet-discriminatie moeten worden opgelegd aan de operator van de hub, die zich tevens in een monopoliesituatie bevindt.

XXXX

Voor de Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas :

Bernard LACROSSE
Directeur

Christine VANDERVEEREN
Voorzitter van het Directiecomité
Directeur

CONCENTRATIEBESLISSINGEN VAN DE EUROPESE COMMISSIE
Verbintenissen in de energiesector

Nummer zaak COMP/M.	Markt- aandeel	Mededingingsprobleem	Beslissing van de Europese Commissie	Elek / gas
<p>M.3440 -ENI/EDP/GDP 09.12.2004; beroep: T-87/05</p> <p>http://europa.eu.int/comm/competition/mergers/cases/decisions/m3440_en.pdf</p> <p>(Portugal)</p>	<p>70-80</p> <p>90-100</p> <p>80-90</p>	<p>ELEKTRICITEIT</p> <p>Concentratie versterkt EDP's dominante positie op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de groothandelsmarkt voor elektriciteit o.w.v.: <ul style="list-style-type: none"> - het verdwijnen van GDP als significante potentiële concurrent; - de partijen krijgen toegang tot (<i>proprietary</i>) informatie over zijn concurrenten, m.n. toegang tot de gaskosten en gasnominaties van huidige en toekomstige concurrenten; - EDP krijgt geprivilegieerde en preferentiële toegang tot GDP's infrastructuur (internationale pijplijn, LNG Terminal (enige in Portugal), ondergrondse opslagplaats) en geeft EDP significante voordelen in het management van gaslevering, hetgeen EDP's dominante positie in de groothandelsmarkt voor elektriciteit zou versterken. - geeft partijen, door de verticale integratie, de incentives en mogelijkheid om inputkosten van concurrenten te doen stijgen door de prijs of kwaliteit van gasleveringen te verhogen of te verlagen. • de markt voor het verstrekken van ondersteunende diensten, en de kleinhandelsmarkt, o.w.v. het verdwijnen van GDP als significante potentiële concurrent. <p>GAS</p> <ul style="list-style-type: none"> • GDP is dominant in vrijwel alle gasmarkten. • Talrijke marktdrempels: <ul style="list-style-type: none"> ○ Beperkte switching ○ GDP controleert alle entrypoints en de enige opslagfaciliteit ○ economies of scope verhinderen toegang • Concentratie versterkt marktpositie GDP 	<p><i>Structurele en gedragsmatige verbintenissen voorgesteld, maar niet aanvaard ; Fase II beschikking – verbod:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Verkoop van LNG terminal aan REN (Single Buyer en TSO, waarvan nu 70% van Portugese staat, 30% van EDP) <ul style="list-style-type: none"> - verbintenis op zich positief, maar: timing te onduidelijk en te laat (verkoop afhankelijk van het nemen van alle wetgeving of regelgeving door Portugese autoriteiten); beschikbare capaciteit mogelijk erg beperkt; verbintenis bindt niet alle dochterondernemingen van ENI en EDP; talrijke bijkomende voorwaarden leiden tot verdere onzekerheid; noodzaak voor extensieve monitoring • Verkoop van opslagfaciliteit aan REN <ul style="list-style-type: none"> - verbintenis op zich erg positief, maar niet duidelijk hoeveel effectieve capaciteit beschikbaar wordt; timing te onduidelijk en te vaag (geen harde deadline); geen toegangscode; bijkomende externe voorwaarden. • Voorlopige toepassing TPA-regels <ul style="list-style-type: none"> - onduidelijkheid over de effectiviteit van deze verbintenis • Release van Camo Maior entry point aan REN; partijen boeken hierop geen verdere capaciteit. • Partijen boeken geen capaciteit op Extremadura pijpleiding. <ul style="list-style-type: none"> - geen, of erg beperkte impact van deze verbintenis: vrij te komen capaciteit is te weinig; geen nieuwe capaciteit komt vrij op de upstream pijpleiding, waar transit volledig gecontroleerd wordt door GDP; toegangsvoorwaarden onderhevig aan talrijke voorwaarden; verbintenis bindt niet alle dochterondernemingen van ENI en EDP; verbintenis erg beperkt in tijd. • Chinese wall verbintenissen m.b.t. confidentialiteit. <ul style="list-style-type: none"> - ernstige bedenkingen over effectiviteit van deze maatregel 	<p>Elek / gas</p>

CONCENTRATIEBESLISSINGEN VAN DE EUROPESE COMMISSIE
Verbintenissen in de energiesector

Nummer zaak COMP/M.	Markt- aandeel	Mededingingsprobleem	Beslissing van de Europese Commissie	Elek / gas
		<ul style="list-style-type: none"> ○ Bestaande marktpraak wordt captief ○ Toekomstige marktpraak nog onduidelijk ○ EDP is GDP's belangrijkste potentiële concurrent op gasmarkt (zowel voor industriële als huishoudelijke klanten), met toegang tot gas, klantenbestand en relevante marktdata. 	<ul style="list-style-type: none"> • Eliminatie van contractueel recht op eerste weigering - wijzigt incentives EDP niet • Contracten met bepaalde industriële klanten kunnen jaarlijks worden verder gezet / klanten kunnen hun leveringscontract gas beëindigen met 3 / 6 maanden vooropzeg - onvoldoende duidelijke voorwaarden; onzekere verbintenis • Partijen verkopen één of meerdere leveringsondernemingen; legal unbundling van hun DNB's. - verbintenis komt te laat; onvoldoende om verlies in mededinging te compenseren (laatst ingediende verbintenis van verkoop van twee ondernemingen werd voldoende geacht voor de markt voor huishoudelijke klanten, aangezien hun marktaandeel (10% meer dan Portugas) het verlies van de sterker groeiende Portugas zou neutraliseren. Deze verbintenis is op zich echter wellicht niet voldoende voor de markt voor industriële klanten). • Geen bundling elek/gas aan niet-geliberaliseerde klanten. - werd gezien als evidente noodzakelijkheid, maar op zich onvoldoende; omvang van verbintenis onduidelijk • Vermindering EDP's participatie in REN van 30% naar 5% - positieve impact voor het verzekeren van de niet-discriminatoire TPA-regels; het is voor de Europese Commissie noodzakelijk dat EDP dan eveneens geen bijzondere rechten behoudt (m.b.t. raad van bestuur, management of veto-recht). • Moratorium op EDP voor bouw van nieuwe STEGs tot 2008 (latere verbintenis 2010, maar met voorwaarden die tijdsduur opnieuw inkorten). - Duidelijk onvoldoende: moratorium verzekert niet de bouw van nieuwe stegs; moratorium ook voorwaardelijk; 	

CONCENTRATIEBESLISSINGEN VAN DE EUROPESE COMMISSIE
Verbintenissen in de energiesector

Nummer zaak COMP/M.	Markt- aandeel	Mededingingsprobleem	Beslissing van de Europese Commissie	Elek / gas
			<p>moratorium verhindert niet EDP's constructie van derde TER unit; EDP kan nog steeds in nieuwe STEGs participeren en zo hun effect teniet doen; EDP kan nog steeds vergunningen aanvragen en zo reeds signalen naar de markt sturen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lease van productiecapaciteit van TER (392 MW) tot 2008 - Duidelijk onvoldoende: kritiek op omvang (te weinig) en tijdsduur (te kort, voorwaardelijk en aldus erg onzeker); noodzaak voor extensieve monitoring, onduidelijkheid over hoogte leaseprijs; vragen over keuze lessee • Verkoop van EDP's participatie in Tejo Energia - op zich positief, maar niet zeker dat Tejo Energia direct zelf CCGT zal bouwen; verkoop is voorwaardelijk aan hoogte verkoopprijs ; formulering verbintenis is voorwaardelijk en vaag (de deadline voor de verkoop is afhankelijk van onderhandelingen met de Portugese regering over een compensatiemechanisme). Er is bijgevolg geen effectieve verbintenis om de verkoop te voltrekken binnen een korte tijdsperiode. • Opschorting van stemrechten en invoering onafhankelijke leden in Turbogas - beperkte omvang en tijd; niet duidelijk of Turbogas wel een nieuwe Steg zal bouwen; de onafhankelijkheid van de leden is absoluut niet gewaarborgd; opschorting stemrechten is slechts gedeeltelijk en beperkt in tijd; extensieve monitoring vereist (§611-913) 	
<p>M.2947 – Verbund/Energie Allianz, 11.06.2003</p> <p>http://europa.eu.int/comm/competition/mergers/cases/decisions/m2947_de.pdf</p>	<p>55-65 55-65 70-80</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De concentratie zou leiden tot een versterking op de markt van: <ul style="list-style-type: none"> ○ stroomproductie ○ de levering aan grote klanten, ○ de levering aan kleine distributeurs en 	<p><i>Structurele en gedragsmatige verbintenis Fase II:</i> <i>M.b.t. markt voor grote klanten en kleine distributeurs:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Verkoop van Verbund's aandeel in APC (leverancier van grote klanten), en transfer van hiermee verbonden overeenkomsten. APC zal een leveringsovereenkomst van 	<p>Elek</p>

CONCENTRATIEBESLISSINGEN VAN DE EUROPESE COMMISSIE
Verbintenissen in de energiesector

Nummer zaak COMP/M.	Markt- aandeel	Mededingingsprobleem	Beslissing van de Europese Commissie	Elek / gas
(Oostenrijk)	45-60	<ul style="list-style-type: none"> ○ de levering aan huishoudelijke klanten (stijgingen van 10-20%) • Talrijke marktdrempels: <ul style="list-style-type: none"> ○ Balancingregels benadelen concurrenten ○ Banden met concurrenten ○ Economies of scope (elec + gas) ○ Specifieke marktdrempels voor levering aan kleine klanten. • Concentratie zou huidige en potentiële mededinging elimineren op de betrokken markten. 	<p>minstens 4 jaar aangeboden krijgen op niet-discriminatoire voorwaarden.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verkoop van aandeel in Salzburg AG (leverancier en DNB) • Geen uitoefening van stemrechten in Steweag-Steg (regionale leverancier) voor bepaalde tijd • Constructie en uitbreiding van net en interconnectoren <p><i>M.b.t. markt voor huishoudelijke klanten:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Verkoop van MyElectric en Unsere Wasserkraft (leveranciers huishoudelijke klanten) • Tot 2008 wordt 450 GWh beschikbaar gemaakt op de markt om huishoudelijke klanten te beleveren. <p>(§ 142-145)</p>	
M.2857 – ECS/IEH, 23.12.2002 http://europa.eu.int/comm/competition/mergers/cases/decisions/m2857_fr.pdf (België)	90-100	<ul style="list-style-type: none"> • Electrabel heeft dominante positie op de markt voor stroomlevering, met sterke verticale banden. • Talrijke marktdrempels : <ul style="list-style-type: none"> ○ Beperkte beschikbare capaciteit (vnl. vanuit Frankrijk, maar beperkt door interconnectoren, en met onduidelijke toegangsregels) ○ Gebrek van transparantie bij relevante data en tariefstructuur ○ Administratie (vergunningvoorwaarden) ○ Meerderheid van klanten reeds gecontracteerd door Electrabel 	<p><i>Structurele en gedragsmatige verbintenissen (voor uiteindelijke beslissing doorverwezen naar België):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Beëindiging van de CPTe overeenkomst, waardoor SPE concurrent wordt op de Belgische markt. • Electrabel zal Elia verzoeken om haar transitrechten op de Franse interconnector te converteren naar importrechten. • Toekennen van een 6-maand beëindigingsclausule aan eindklanten met een lange termijncontract <p>(§ 30-31)</p>	Elek
COMP/M.2822 – EnBW / ENI / GVS, 17.12.2002 http://europa.eu.int/comm/competition/mergers/cases/decisions/m2822_en.pdf (Duitsland)	>75 >30	<ul style="list-style-type: none"> • Hoge marktaandelen in de regionale markt voor groothandel in gas; GVS is belangrijkste leverancier. • Concentratie leidt tot verticale integratie: EnBW controleert belangrijk deel van stroomafwaartse gasdistributie. • Mededinging economisch en juridisch mogelijk in komende jaren (constructie pijpleiding; uitspraak Hof die GVS' exclusieve leveringsovereenkomst met lange termijn onwettig verklaarde). De concentratie kan door de hierdoor ontstane 	<p><i>Gedragsmatige verbintenis Fase II:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Distributie ondernemingen gecontracteerd door GVS krijgen recht om hun leveringscontract op lange termijn vroeger te beëindigen; bepaalde verbintenissen inzake rapportering (deze verbintenis werd op zijn minst even effectief beschouwd als een verkoop) <p>(§61-63; 75; annex 1)</p>	Gas

CONCENTRATIEBESLISSINGEN VAN DE EUROPESE COMMISSIE
Verbintenissen in de energiesector

Nummer zaak COMP/M.	Markt- aandeel	Mededingingsprobleem	Beslissing van de Europese Commissie	Elek / gas
		verticale integratie dit mogelijke effect teniet doen.		
M.2684 – EnBW / EDP / Cajastur / Hidrocantabrico, 19.03.2002 http://europa.eu.int/comm/competition/mergers/cases/decisions/m2684_en.pdf (Spanje)	5 0-10	<ul style="list-style-type: none"> • Beperkt aandeel in productie (enkel Hidroc.) • Beperkt aandeel in groothandel en kleinhandel • Maar: duopolie Endesa en Iberdrola: hoge aandelen in productie, hoge aandelen in groothandel en mogelijkheid om prijzen te zetten; talrijke marktdrempels • Omwille van Hidro's lokale aanwezigheid, zou de concentratie EDF er niet meer toe aanzetten om de interconnectiecapaciteit naar Spanje te versterken, maar om integendeel profijt te halen uit de supracompetitieve prijzen in Spanje. 	<i>Structurele verbintenis Fase I:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Toename van 2700 MW interconnectiecapaciteit tegen eind 2002 (§49-56; annex 1 en 2) 	Elek
M.2434 – Group Villar Mir / EnBW / Hidroeléctrica del Cantábrico, 26.09.2001 http://europa.eu.int/comm/competition/mergers/cases/decisions/m2434_es.pdf (Spanje)		(Beschikking enkel aanwezig in het Spaans) (mededingingsproblemen vermoedelijk gelijkaardig met M.2684 – EnBW/EDP/Cajastur/Hidrocantabrico, hierboven samengevat)	(Beschikking enkel aanwezig in het Spaans) <i>Structurele beschikking Fase II:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Toename van 2700 MW interconnectiecapaciteit tegen eind 2002 (§129-135 ; annex 1 en 2) 	Elek
M.1853 – EDF / EnBW, 07.02.2001 http://europa.eu.int/comm/competition/mergers/cases/decisions/m1853_en.pdf (Frankrijk)	94 97	<ul style="list-style-type: none"> • EDF is dominant in productie in Frankrijk. • EDF is dominant in levering in Frankrijk. • Overige producenten (CNR, SNET en Harpen) hebben marginaal aandeel. CNR wordt daarbij ook nog bestuurd door EDF. • Talrijke marktdrempels bij productie, trading, import; strategisch voordeel EDF bij bidding • Doelonderneming DnBW is een goed geplaatste potentiële concurrent van EDF. • Door EnBW's participatie in WATT versterkt EDF haar marktpositie in Zwitserland aanzienlijk. 	<i>Structurele en gedragsmatige verbintenis Fase II:</i> <ul style="list-style-type: none"> • CNR wordt een onafhankelijke stroomproducent. • EDF biedt 5000 MW VPP aan en 1000 MW in back-to-back overeenkomsten voor een periode van minimum 5 jaar. • EnBW verkoopt haar participatie in WATT. (§91-104; Annex A-C) 	Elek

CONCENTRATIEBESLISSINGEN VAN DE EUROPESE COMMISSIE
Verbintenissen in de energiesector

Nummer zaak COMP/M.	Markt- aandeel	Mededingingsprobleem	Beslissing van de Europese Commissie	Elek / gas
M.1673 – VEBA / VIAG, 13.06.2000 http://europa.eu.int/comm/competition/mergers/cases/decisions/m1673_de.pdf (Duitsland)	32 33	<ul style="list-style-type: none"> • Partijen zijn bij belangrijkste partijen in de hooggeconcentreerde markt voor productie, zowel als voor stroomlevering. • Concentratie doet sterk duopolie ontstaan. Wegens de homogeniteit van stroom en transparantie op de geconcentreerde markt is het voeren van concurrentie hierdoor onwaarschijnlijk. • Talrijke marktdrempels: <ul style="list-style-type: none"> ○ Sterke positie van partijen in de desbetreffende regio's, dat kan leiden tot wederzijdse territoriumafbakening. ○ Beperking van concurrentie door gebrekkige interconnectie; beperkingen bij creatie van nieuwe capaciteit. ○ RWE en partijen hebben onderlinge participaties. ○ Geringe vraagelasticiteit ○ Beperkte marktimpulsen om met elkaar te concurreren. ○ Transmissienet zal grotendeels door duopolie worden gecontroleerd. ○ Participaties van partijen in ondernemingen verzekert stroomafzet. ○ Duitse regelgeving VVII bevoordeelt duopolie. 	<i>Structurele en gedragsmatige verbintenis Fase II:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Verkoop van volledige participatie in VEAG. VEAG kan tot 2007 stroom tegen marktprijzen verkopen aan de partijen. • Verkoop van participatie in BEWAG, VEW, RWE, HEW, RHENAG. • Prijs voor netverbruik binnen Duitsland voor T-komponent wordt door partijen tot 0 €/kWh herleid. • Partijen geven prijs in afzonderlijke componenten weer voor industrieklanten en distributeurs. • Vrijmaking van 400 MW capaciteit aan Duits-Deense interconnector (§215-247; Annex) 	Elek (gas)
IV/M.1532 – BP Amoco/Arco, 29.9.1999 http://europa.eu.int/eur-lex/pri/nl/oj/dat/2001/l_018/l_01820010119nl00010017.pdf (Verenigd Koninkrijk)	>60 >40	<ul style="list-style-type: none"> • De concentratie doet een machtspositie ontstaan in de markt voor gastransport in de zuidelijke noordzee (ZN). • Een machtspositie ontstaat ook in de markt voor gasverwerking in de ZN. 	<i>Structurele verbintenis Fase II:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Verkoop van belangen in bepaalde gedeelten van de gasvervoer- en gasverwerkingsinfrastructuur in de ZN, waardoor overlapping uitgesloten wordt en de concurrentiepositie gelijk blijft. (§73; bijlage) 	Gas
IV/M.1383 – Exxon/Mobil, 28.09.1999 http://europa.eu.int/comm/		<ul style="list-style-type: none"> • Door haar 25% aandeel in Gasunie zou Mobil niet geneigd zijn te concurreren met Gasunie. 	<i>Structurele verbintenis Fase II:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Verkoop van Mobil's Nederlandse tradinggroep, samen met haar leverings- en transportcontracten. 	Gas

CONCENTRATIEBESLISSINGEN VAN DE EUROPESE COMMISSIE
Verbintenissen in de energiesector

Nummer zaak COMP/M.	Markt- aandeel	Mededingingsprobleem	Beslissing van de Europese Commissie	Elek / gas
competition/mergers/cases/decisions/m1383_19990929_600_nl.pdf (Nederland/Duitsland)		<ul style="list-style-type: none"> • De bestaande oligopolie in Duitsland en de aparte dominante posities zouden versterkt worden. • Ruhrgas' dominante positie voor de opslag van gas in Zuid-Duitsland zou versterkt worden. 	<ul style="list-style-type: none"> • In Duitsland geven de partijen Exxon's aandeel in Thyssengas op, en de meerderheidsparticipatie in Erdgas Münster, de enige potentiële concurrent. • Mobil's belangen in de opslagfaciliteiten voor gas in Zuid-Duitsland zullen ten dele verkocht worden. 	
COMP/M.1557 – EDF/Louis Dreyfus, 28.09.1999 http://europa.eu.int/comm/competition/mergers/cases/decisions/m1557_fr.pdf (Frankrijk)	94	EDF heeft een quasi monopolie op de Franse elektriciteitsmarkt. De nieuwe distributie JV EDFT kan EDF's positie in de stroomopwaartse markt versterken (bijstand in de onderhandelingen van contracten en prijzen). De EG elektriciteitsrichtlijn is nog niet omgezet in nationale wetgeving. Concurrenten hebben geen juridische zekerheid m.b.t. toegangsvoorwaarden tot het Franse net, en kunnen aldus niet ernstig concurreren met EDF.	<i>Gedragmatige verbintenis Fase I:</i> <ul style="list-style-type: none"> • De JV mag EDF niet bijstaan in de onderhandeling of het sluiten van contracten met klanten. • Geen know-how of nuttige informatie mag gedeeld worden voor het sluiten van de overeenkomsten. • De verbintenis is van toepassing tot de markt wettelijk en effectief toegankelijk is voor andere elektriciteitsleveranciers. (§48; bijlage)	Elek
IIV.M.931 – Neste / Ivo, 02.06.1998 http://europa.eu.int/comm/competition/mergers/cases/decisions/m931_en.pdf (Finland)	100 60-70	Neste heeft een dominante positie in de Finse gasmarkt door Gasum, die niet zal wijzigen in de nabije toekomst. IVO heeft een dominante positie in de Finse elektriciteitsmarkt. Gelet op de verticale banden tussen IVO en Neste, kunnen marktstrategieën gevolgd worden die niet mogelijk zouden zijn zonder de concentratie.	<i>Structurele verbintenis Fase I:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Neste zal 25% behouden van haar 75% aandeel in Gasum, en de overige 50% verkopen. • Hierdoor zal IVO-Neste niet langer een controlepositie in Gasum uitoefenen en zal het een minderheidsaandeelhouder worden. Coördinatie van zowel de elektriciteits- als de gasmarkt (o.a. door prijscontrole) zal onmogelijk worden. (§55-61)	Elek / gas